

ROMANOS

Pablo Roma marārē ōādoredea

1 ¹Yu Pablo, Jesucristore moāboegu āārā. Marīpu yure igū masakare tauri kerere buedoregu beyepīmi.

²Iripoegue Marīpu igūyare weredupuyunerārē iri kerere weredi āārīmi. Irasirirā irire igūya werenīri gojadea pūgue gojanerā āārīma. ³Igūsā gojadea, Marīpu magū marī Opū Jesucristoya kere āārā. Igūta i ūmūguere marī irirosū dupukūgu deyoagu, David parāmi āārīturiagu āārīdi āārīmi. ⁴Igū, Ōāgū deyomarīgūrē opagu āārīmi. Igū boadero pūru, Marīpu igū turari merā igūrē masūdi āārīmi āārīpererārē:

“Diayeta yu magū āārīmi”, āri imugū.

⁵Igūta guare ōārō irigu, Jesucristo merā igūyare weredoregu pīmi, āārīpereri buri marārē igūrē būremurāno igū dorerire iriburo, ārigū. ⁶Mūsādere Jesucristoyarā āārīburo, ārigū, beyedi āārīmi.

⁷Irasirigu yu mūsārē Marīpu beyenerārē āārīpererā Roma marārē ōādorea. Marīpu āārīnīgū, marī Opū Jesucristo mūsārē ōārō iritamu, siuñajārī merā āārīrikumakū iriburo.

Pablo: “Romague waaduakoa”, āri gojadea

⁸Ire mūsārē werepūrorigura. Āārīperero marā masaka, mūsā Jesucristore būremurārē werenīperekōāma. Irire pēgu, Jesucristo iritamurī merā Marīpūre usuyari sia. ⁹Āārīpereri yu turari merā Marīpu yure dorerosūta masakare igū magūya kerere werea. Irasirigu igūrē sērērikū, mūsāya āārīburiire sērēbosanīkōāa. Marīpu irire masīmi.

¹⁰Irasirigu Marīpūre: “Mu yure Romague iriudūagu, yu waaburire āmuyuka!” āri sērēnāa. ¹¹Mūsā pūro ejagu, gūñaturari merā Jesúre būremunemoburo, ārigū, igūyare wereduakoa, Ōāgū deyomarīgū yure iritamurōsūta mūsādere iritamuburo, ārigū. ¹²Marī Jesúre būremurā āārā. Irasirirā mūsā, yu igūrē būremumakū iārā, nemorō gūñaturarākoa. Yude, mūsā igūrē būremumakū iāgū, gūñaturagukoa.

¹³Yaarā, yu mūsā pūro waaduuarire masīmakū gāāmekoa. Gajero marā masaka yu Jesúya kerere weremakū pērā, igūrē būremuma. Irasirigu mūsāya makā marādere irire weregu waaduakoa, igūsāde igūrē būremuburo, ārigū.

¹⁴Marīpu yure āārīpererārē iri kerere weredoremi. Paga makārī marārē, mutā makārī marārē, masīrārē, masīmerādere weredoremi. ¹⁵Irasirigu mūsāya makā marārē Jesúre būremumerārē igūya kerere buro wereduakoa.

Jesúya kerere pērā, igūrē būremunugārākuma, āri gojadea

¹⁶Masaka iri kerere pērā, igūrē būremunugārākuma. Irasirigu Marīpu āārīpererā Jesúre būremurārē igū turari merā taugakumi, perebiri peamegue waabirikōāburo, ārigū. Judío masaka, judío masaka āārīmerāde iri kerere pé, igūrē būremumakū, Marīpu igūsārē taugakumi. Irasirigu yu, gūyasīrīrī marīrō gūñaturari merā iri kerere werea.

¹⁷Iri kere āsū ārā. Marīpu Jesucristore būremurā direta: “Ōārā āārīma”, āri iāmi. Marīpuya kerere gojadea pūguedere āsū āri gojasūdero āārībū: “Marīpu irasū būremurārē: ‘Ōārā āārīma’, āri iāmi. Irasirirā igū merā āārīnīkōārākuma”, āri gojasūdero āārībū.

**Masaka ĩgūsā ñerĩ iriri merā
waja opama, āri gojadea**

¹⁸⁻¹⁹Marĩpu masakare ĩgũyamarē
ōārō masĩmakũ yāmi. ĩgũ irire
masĩmakũ irikererũ, ñerĩrē yāma.
Irasirirā Marĩpũyā diayemarē masĩmerā
dujama. Irasirigũ Marĩpu ũmugasigũe
āārĩgũ āārĩpererā diayemarē irimerārē,
ñerō irirārē ĩgũ burō wajamoāburire
masĩmakũ yāmi. ²⁰Marĩpu deyomarĩgũ
āārĩkererũ, ĩgũ neōgorague i ũmũrē
āārĩpereri iride merā ĩgũ perebiri
tutarire, ĩgũyamarē masĩsũa. Irasirirā
masaka ĩgũrē: “Masĩbirisĩā, waja
opabea”, ārimasĩbirikuma.

²¹Marĩpũyamarē masĩkererā, ĩgũrē:
“Ōataria mũ”, āri buremubema. ĩgũ ōārō
irikererũ, ĩgũrē: “Ōaa”, āri, usuyari
sĩbema. Irasirirā ĩgũyare pemasĩmerā
dujama. Ñerĩ direta gũñarĩ opama.
Irasiriro ĩgūsā gũñarĩguere naĩtĩārō
irirosũ āārā. ²²“Gua masĩrā āārā”,
ārĩkererā, Marĩpũyare neō pemasĩmerā
waama. ²³Irasirirā Marĩpũ āārĩnĩgũ
gapũre buremubema. Pũrũgũe boaburi
gapũre: masaka keorire, mirā, waimũrā
paārā, pĩrũa keori ĩgūsā weadeare
buremuma.

²⁴Irasirigũ Marĩpu ĩgūsārē ĩgūsā
ñerĩrē ũaribejari direta irinaburo, ārĩgũ,
béomi. Irasirirā gũyaisũrō ñerĩrē gāme
irinĩkōāma. ²⁵Marĩpũyā diayema gapũre
buremubema. Ārĩgatori direta ōārō
pema. Irasirirā Marĩpu āārĩpereri i
ũmũmarē iridi gapũre buremumerā, ĩgũ
iridea gapũre buremuma. ĩgūsā ĩgũrē
burembirikererũ, marĩ gapũ ĩgũrē:
“Ōataria mũ”, āri, usuyari sĩnĩkōārō
gāamea. Irasũta irirā!

²⁶ĩgūsā burembiri waja Marĩpu
ĩgūsārē béomi, ĩgūsā gāamerō gũyaisũrō
ñerĩrē iriburo, ārĩgũ. Irasirirā nome
ũmarē marāpũkũduabema. Nome basita
gāme marāpũkũduarā irirosũ āārĩma.
Irasirirā ĩgūsā nome seyaro ñerō yāma.
²⁷Ūmade irirosũta yāma. Nomerē
marāpokũduabema. Ūma basita gāme
marāpokũduarā irirosũ āārĩma. ĩgūsā
ũma seyaro ñerō yāma. Irasirirā ĩgūsā

basita ñerō iriri waja ĩgūsāya dupũrire
poyanrēma.

²⁸ĩgūsā Marĩpũre masĩduabiri waja
ĩgūsārē béomi, ñerĩ gũñarĩ direta
opaburo, ārĩgũ. Irasirirā noó gāamerō
ñerĩrē irinĩkōāma. ²⁹Āārĩpereri ñerĩrē
iririkũma. Ūma nome merā, nome ũma
merā ñerō iririkuma. Ñetariro iririkũma.
Gajerāyare burō gāamema. Gajerārē
ñerō iridũma. Gajerā gajino opamakũ
ĩārā, ĩgūsārē ĩaturima. Gāmewēĩerĩkurā,
gāmekēārĩkurā, ārĩgatorĩkurā, ñerō
āārĩrikurā, burō kerekurā āārĩma.
³⁰Gajerārē ārĩgatori merā ñerō āri
werenĩma. Marĩpũre gāamemerā
dooma. Gajerārē ĩāmuĩrikuma. “Gajerā
nemorō āārā”, āri gũñarā: “Ōārō
yāa”, āri weregorenama. Gajerosũperi
ñerĩ iririre iribokaduama. ĩgūsā
pagusāmarārē tarinũgārikũma. ³¹Ōārĩrē
pemasĩduabema. Gajerārē: “Āsũ irirārā”,
ārĩdeare neō keoro iribema. Neō
sugunorē maĩrĩ merā ĩābema. ĩgūsārē
gajerā ñerō irideare neō kātĩmasĩbema.
Gajerārē bopoñabema. ³²Marĩpũ
irasirirārē: “Wajamoāgũra”, ārĩderosũta
irigukumi. Perebiri peamegũe
béogukumi. ĩgūsārē béoburire
masĩkererā, ñerĩrē neō pĩribema. Gajerā
ĩgūsā irirosũ ñerĩrē irimakũ ĩārā, ōārō
usuyari merā ĩāma.

**Ñerĩ irirārē Marĩpu diayeta
wajamoāgũkumi, āri gojadea**

2 ¹Irasirirā gajerārē werewuarā
ĩgūsā irirosũ irikererā, musā
basita werewuarā yāa. ĩgūsārē: “ĩgūsā
ñerō iriri waja, waja opama”, ārĩrā,
musā basita: “Guade waja opāa”, ārĩrā
irirosũ ārĩrā yāa. ²Marĩpu ñerĩ irirārē:
“ĩgūsā ñerĩ iriri waja, wajamoāgũra”,
ārĩgũ, diayeta ārĩgũ yāmi. Irire masĩa
marĩ. ³Musā gajerārē: “Ñerō yāma”,
ārĩ werewuarā, ĩgūsā irirosũ irikererā:
“Marĩpu gua gapũre wajamoābirikumi”,
čārĩ gũñarĩ? Irire irasũ āri
gũñabirĩkōāka! Marĩpu musādere musā
ñerō iriri waja, wajamoāgũkumi.

⁴Musā ñerĩ irirā: “Marĩpu guare
burō bopoñarĩ merā ĩāgũ, mata

wajamoábemi”, arī gūñabirikōāka! Ōārō pémasika! Musā ñerō iririre bujoweremakū iāduagu, musā gūñarīrē gorawayumakū iāduagu, mata wajamoábemi. ⁵Mata wajamoábirikeregu, musā iğūrē neō pēbirimakū iāgū, ñerō iririre neō piriduabirimakū iāgū, musā merā guanemomi. Irasirigu purugue āārīpererā ñerārē iğū wajamoārīnu ejamakū, musārē buro wajamoāgukumi. Iğū irasirimakū iārā, āārīpererā: “Diayeta iğūsārē wajamoāgūta yāmi”, arī masīrākuma. ⁶Irinūrē Marīpu masakakure iğūsā irideare iā beye, keoro wajarīgukumi. ⁷Ōārīrē irinīrā gapu: Marīpu merā pērduarā: “Musā ōārō yāa”, ārīmakū pērduarā, iğū purugue pērebiri okarire opaduarā āārīma. Irasirigu iğūsārē pērebiri okarire sīgukumi, iğū merā āārīnkōāburo, ārīgū. ⁸Iğūsā gāāmerō irirā gapu diayemarē iriduabema. Ñerī direta iriduama. Irasirigu Marīpu iğūsā merā gua, buro iğūsārē wajamoāgukumi. ⁹Āārīpererā ñerī irirā ñerō tari, buro gūñarikurākuma. Judío masakare waapūrorirokoa. Judío masaka āārīmerādere irasūta waarokoa. ¹⁰Marīpu āārīpererā ōārī irirā gapure: “Ōārō yāma”, arī iāgukumi. Iğūsārē iğū merā ōārō āārīmakū irīgukumi. Irasirigu siuñajārī opamakū irīgukumi. Judío masakare irire iripūrorīgukumi. Judío masaka āārīmerādere irasūta irīgukumi. ¹¹Marīpu marī āārīpererārē: judío masakare, judío masaka āārīmerādere sūrosūta iāmi. ¹²Judío masaka āārīmerā, Marīpu Moisére doreri pīdeare opabirikererā ñerī irimakū iāgū, Marīpu iğūsārē pērebiri peamegue beogukumi. Judío masaka iğū doreri pīdeare oparāde ñerī irimakū iāgū, iğūsādere irire tarinugārī waja, wajamoāgukumi. ¹³Iğū Moisére doreri pīdeare pēkererā irire iribirimakū iāgū, iğūsārē: “Ōārā āārīma”, arī iābemi. Irire irirā gapure: “Ōārā āārīma”, arī iāmi. ¹⁴Judío masaka āārīmerā Marīpu Moisére doreri pīdeare opabirikererā ōārō irirā, Marīpu

dorederosūta yāma. Irasirirā iğūsā basi Marīpu doredeare oparā irirosū irire yāma. ¹⁵Marīpu iğūsā gūñarīgue iğū doredeare masīmakū iridī āārīmī. Irasirirā iğū dorederosūta irirā, irire masirā irirosū yāma. Ōārō irirā, o ñerō irirā, iğūsā gūñarī merā iğūsā irideare masīma. Ñerīrē irianerā: “Waja opāa”, arī gūñama. Irasūta ōārīrē irianerāde: “Waja opabea”, arī gūñama.

¹⁶Irasirigu Marīpu āārīpererā ñerārē wajamoārīnu ejamakū, Jesucristore: “Āārīpererā gūñarīrē, iğūsā gajerā iāberogue irideare iā beyeka!” ārīgukumi. Irasirigu Jesucristo ñerī gūñarī oparārē, ñerī iririkurārē: “Wajamoāgura”, ārīgukumi. Ōārī gūñarī oparārē, ōārō iririkurārē: “Wajamoābirikoa”, ārīgukumi. Marīpu masakare tauri kerere buegu, irireta buea yu.

Marīpu Moisére doreri pīdeamarē gojadea

¹⁷Musā gapu: “Gua judío masaka Marīpu Moisére doreri pīdeare būremusīa, gajerā nemorō Marīpuyarā āārā”, arī gūñadāa. ¹⁸Gajire asū ārī gūñāa: “Gua Marīpu gāāmerīrē, iğū Moisére doreri pīdeare masīrā āārīsīa, ōārī direta beyemasīa. ¹⁹Irasirirā koye iāmerārē tūadupuyuwāgārā irirosū Marīpuyare masīmerārē buemasīa. Naītīārōgue āārīrārē sīāgoro irirosū diayema iririre masīmerārē diayema gapure iğūsārē iridorea. ²⁰Marīpu Moisére doreri pīdeare opasīa, diayema iririre ōārō masīa. Irasirirā masīmerārē, majīrā irirosū āārīrārē buerimasā āārā”, arī gūñadāa musā. ²¹Gajerārē irasū ārī buekererā, ģnasirirā musā basi bueberi? “Yajabirikōāka!” arī buekererā, ģnasirirā yajari musā? ²²“Gajigu marāpo, gajego marāpu merā ñerō iribirikōāka!” arī buekererā, ģnasirirā irasū yāri? Masaka būremurī keori weadere dookererā, ģnasirirā iğūsā būremurī wiirimarē yajari, irire opamurā? ²³“Marīpu Moisére doreri pīdeare opasīa, gajerā nemorō āārā”, arī gūñakererā, iri

dorerire tarinugārā, gajerādere iğūrē bñremubirimakū irirā yāa. ²⁴Marīpūya werenírí gojadea pūgue musā irasiririre āsū ārī gojasūdero āārībú: “Musā judío masaka, judío masaka āārīmerārē Marīpūre ñerō ārī werenímakū yāa”, ārī gojasūdero āārībú.

²⁵Musā judío masaka Marīpū Moisére doreri pídeare irirā, musāya dupūma gasirogārē^a wiirisūnerā āārīmakū oāgorāa. Marīpū musārē: “Yaarā āārīma”, ārī iāmi. Irire tarinugārā, musāya dupūma gasirogārē wiirisūbirinerā irirosū āārā. ²⁶Judío masaka āārīmerā irasū wiirisūbirinerā āārīkerepūru, Marīpū Moisére doreri pídeare irimakū: “Yaarā āārīma”, ārī iāgukumi. Judío masakadere iğūsā irire irimakū, irasūta ārī iāgukumi. ²⁷Judío masaka āārīmerā gapu iğūsāya dupūma gasirogārē wiirisūbirinerā āārīkererā, Marīpū doredeare irirā, musārē judío masakare iri doredeare oparārē musā irire tarinugārī waja: “Waja opama”, āārīrakuma. ²⁸Sugu judío masaka irasū wiirisūdi: “Marīpuyagu āārā”, ārī gūñakeregu, Marīpūre bñremubi, diayeta Marīpuyagu, judío masakugora āārībemi. ²⁹Marīpuyarā gapu irasū wiirisūnerā dita āārībema. Oāgū deyomarīgū iğūsāya gūñarīgue oārī merā gorawayumakū iridero pūru, iğūsā Marīpuyarā, judío masakagora āārīma. Masaka iğūsārē: “Oārā āārīma”, ārī iābirikerepūru, Marīpū gapu: “Oārā āārīma”, ārī iāmi.

3 ¹Musā, yu irasū ārīmakū pérā: “¿Gua judío masaka, guaya dupūma gasirogārē wiirisūnerā āārīrī wajamarīkuri?” ¿ārī gūñarī? ²Gua judío masaka āārīmakū oāgorāa. Marīpū guare wārī oārītē sidi āārīmi. Irasirīgu guare iğūya kerere pīpūroridi āārīmi, irire gajerārē weredoregu. ³Yu irasū ārīmakū pérā: “Judío masaka surāyeri

Marīpū iğūsārē: ‘Āsū irigura’, ārīdeare bñremubirimakū, irire iribirikumi?” ¿ārī gūñarī? ⁴Neō irasū ārī gūñabirikōōaka! Āārīpererā masaka ārīgatokerepūru, Marīpū gapu neō ārīgatobemi. Iğūya werenírí gojadea pūgue āsū ārī gojasūdero āārībú:

Gupu, mu werenírí merā masakare mu diayema iririre masīmakū yāa. Mu ārīderosūta keoro irimakū, neō sugu masaku murē: “Diaye iribemi”, ārīmasībirikumi, ārī gojasūdero āārībú.^b

⁵Gajerā irire pérā, āsū ārīmoāmabokuma: “Gua ñerō iriri merā Marīpū diaye iriri masakare masīmakū yāa. Gua irasirikerepūru, Marīpū guare wajamoāgū, diaye iribemi”, ārībokuma. ⁶Neō irasū āārībea. Iğūsā irasū ārīrī keoro āārīmakū, Marīpū neō sugunorē iğūsā ñerō irikerepūru, wajamoābiribokumi.

⁷Gajerā idere ārīmoāmabokuma: “Gua ārīgatori merā Marīpū ārīgatobi āārīrīrē masakare masīmakū yāa. Irasirirā iğūrē: ‘Ōatarimi’, ārī bñremuma. Gua irasirikerepūru, Marīpū guare wajamoāgū, diaye iribemi”, ārībokuma. ⁸Āsū ārībokuma doja: “Gua ñerī irimakū, gajerā Marīpū oāgū āārīrī gapure masīnemerākuma”, ārībokuma. Surāyeri guare ñerō gūñarī merā: “Pablosāde irasūta ārī buema”, ārī werenīma. Iğūsā irasū ārīrī waja Marīpū iğūsārē wajamoāgū, diayeta irigukumi.

Āārīpererā masaka waja oparā dita āārīma, ārī gojadea

⁹¿Naásū ārī gūñarī? ¿Marīpū iūrō marī judío masaka, gajerā nemorō oārā āārīrī? Neō irasū āārībea. Marī āārīpererā judío masaka, judío masaka āārīmerāde ñerō irirā āārīsīā, waja oparā dita āārā. Irire yu musārē weresiabu.

^a 2.25 Gn 17.1-14: Iripoegue Marīpū Abrahārē iğū pūrā ūmarē: “Yaarā āārīburo”, ārīgū, iğūsāya dupūma gasirogārē wiiridoredi āārīmi. Pūru iri dorerire Moisére pídi āārīmi. Irasirirā judío masaka Abraham parāmerā āārīturīarā iri dorerire irirā, iğūsā pūrā ūmarē su mojmōa pere gajī mojmō ureru pērebejarīnurī waarō merā iğūsā deyoadero pūru irasū yāma.

^b 3.4 Sal 51.4

- ¹⁰ Marĩpũya werenĩrĩ gojadea pũgue ãsũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbũ:
 Neõ sugũno õãgũ mámi. Neõ marĩgorakõãmi.
- ¹¹ Neõ Marĩpũyare pemasĩgũ mámi.
 Neõ sugũno ãgũrẽ masĩduagu mámi.
- ¹² ããrĩpererã Marĩpũyare irituyamerã, dedirimurã dita ããrĩma. Neõ sugũno õãrĩrẽ irĩgu mámi. Neõ marĩgorakõãmi.^c
- ¹³ Masãgobe toyori gobe ãrĩwiurosũ ãgũsã ñerĩ werenĩrĩ ããrã.
 ãrĩgatorikũma. ãña disigue nima opagu irirosũ pũrĩrõ werenĩma.^d
- ¹⁴ Ñerĩ direta werenĩ, gajerãrẽ dojama.
 Bũro turirikũma.^e
- ¹⁵ Masakare wẽjẽbõodũari direta opasũrĩma.
- ¹⁶ Noó ãgũsã waarõ masakare poyanorẽ, ãgũsãrẽ ñerõ tarimakũ yãma.
- ¹⁷ Gajerãrẽ siũñãjãrĩ merã ããrĩmakũ neõ iribema.^f
- ¹⁸ Marĩpũre goepeyari merã bũremubema. Irasirirã ãgũrẽ gũibema, ãrĩ gojasũdero ããrĩbũ.^g
- ¹⁹ Marĩ ire masĩa. ããrĩpererã Moissẽ doreri gũa judío masakare: “Ãsũ irika!” ãrĩ pĩdeare iripeobirisĩa: “Waja opabea”, ãrĩmasĩbema. Irasirirã ããrĩpererã judío masaka, judío masaka ããrĩmerãde waja opasĩa, Marĩpũ wajamoãsumurã dita ããrĩma. ²⁰ Neõ sugũ masakũ Moissẽ doredeare iripeomasĩbemi. Irasirĩgu: “Marĩpũ yũre: ‘Õãgũ ããrĩmi’, ãrĩ ããgũkumi”, ãrĩmasĩbirikumi. Marĩpũ iri dorerire pĩdea merãta marĩrẽ: “Ñerã ããrã”, ãrĩ masĩmakũ yãmi.

Marĩ Jesucristore bũremurĩ merã tausũrãkoa, ãrĩ gojadea

²¹⁻²² Daporare Marĩpũ marĩrẽ ire masĩmakũ yãmi. Marĩ Jesucristore bũremumakũ, ãgũ Moissẽ doreri pĩdeare iripeobirikerepũru, marĩrẽ: “Õãrã, waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ããmi. Irasirĩgu marĩ ããrĩpererãrẽ Jesucristore

bũremurãrẽ sũrosũta ããmi. ãgũ irasũ ãrĩ ããburire Moissẽ, gajerã ãgũyare weredupuyurimasãde ãgũya kerere gojadea pũgue gojanerã ããrĩma.

²³ Marĩ ããrĩpererã ñerĩ irirã dita ããrã. Irasirirã, Marĩpũ: “Yũ merã õãrõ ããrĩrãkoa”, ãrĩdeare marĩ basi neõ bokabirikoa. ²⁴ Marĩ irasũ ããrĩkerepũru, Marĩpũ marĩrẽ maĩgũ ãgũ magũ Jesucristore iriudi ããrĩmi, marĩ ñerĩ iridea wajare wajaribosadoregu. Irasirĩgu, marĩrẽ Jesucristore bũremurãrẽ: “Waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ããmi. ²⁵ Marĩpũ Jesucristore ããrĩpererã masakare ãgũsã ñerĩ iridea wajare wajaridoregu, ãgũrẽ iriudi ããrĩmi. Irasirĩgu, Jesucristo boagu dí beodea merã ãgũrẽ bũremurãrẽ ãgũsã ñerĩ iridea wajare kãtidi ããrĩmi. Bopoñagũ ããrĩsĩa, iripoegue marãdere ãgũsã ãgũ: “Ãsũ irĩgura”, ãrĩdeare bũremudea merã ãgũsã ñerõ iridea wajare kãtidi ããrĩmi. Irire irĩgu, ãgũ diaye irĩgu ããrĩrĩrẽ ãmudi ããrĩmi. ²⁶ Marĩpũ dapora marãdere Jesús marĩ ñerĩ iridea wajare wajaribosadea merã ãgũrẽ bũremurãrẽ: “Õãrã, waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ããmi. Irasirĩgu marĩrẽ ãgũ diaye irĩgu ããrĩrĩrẽ masĩmakũ yãmi.

²⁷ Irasirirã Marĩpũ ããrĩrõ marĩ basita: “Õãrã ããrã, ãgũ Moissẽ doreri pĩdeare iripeorã yãa”, ãrĩmasĩbea. ãsũ garũ ãrĩ masĩa. Marĩpũ, Jesús marĩ bũremumakũ, marĩrẽ: “Õãrã ããrĩma”, ãrĩ ããmi. ²⁸ Ire masĩa. Marĩpũ Moissẽ doreri pĩdeare marĩ irimakũ meta marĩrẽ: “Õãrã ããrĩma”, ãrĩ ããmi. Marĩ Jesús bũremumakũ, marĩrẽ: “Õãrã ããrĩma”, ãrĩ ããmi.

²⁹⁻³⁰ ¿Marĩpũ judío masaka direta Opũ ããrĩrĩ? Neõ irasũ ããrĩbemi. Judío masaka, judío masaka ããrĩmerãdere ãgũ suguta ããrĩpererã Opũ ããrĩmi. Irasirĩgu, ãgũsã Jesús bũremumakũ: “Õãrã, waja opamerã ããrĩma”, ãrĩ ããmi. ³¹ Irasirirã marĩ Jesús bũremurã, ¿Marĩpũ Moissẽ doreri pĩdeare beorã yãrĩ? ããrĩbea. Marĩ ãgũrẽ bũremurã Marĩpũ dorerire nemorõ irinemowãgãrãkoa.

^c 3.12 Sal 14.1-3; 53.1-3 ^d 3.13 Sal 5.9; 140.3 ^e 3.14 Sal 10.7 ^f 3.17 Is 59.7-8 ^g 3.18 Sal 36.1

**Pablo, Abraham Marĩpure
buremudeare gojadesa**

4 ¹Irasirirã, ÷naásü ãrĩrãkuri
Abrahãrẽ, marĩ ñekũ
ããrĩpuroridire? ÷Naásü wasuyuri ãgũrẽ?

²Marĩpu Abrahãrẽ: “Õãrõ irigu ããrĩsã,
õãgũ ããrĩmi”, ãrĩ ããbodi ããrĩkerẽpũ,
Abraham ãgũ basi: “Marĩpu ãũrõ õãrõ
yãa”, neõ ãrĩmasĩbirunadi ããrĩmi.

³Marĩpũya werenĩrĩ gojadesa pũge
ãũ ãrĩ gojasũdero ããrĩbũ: “Abraham
Marĩpure buremumakũ, Marĩpu ãgũrẽ:
‘Õãgũ ããrĩmi’, ãrĩ ããdi ããrĩmi”, ãrĩ
gojasũdero ããrĩbũ.

⁴Ãsũ ããrã. Sugu gajino moãdire
wajarirã, irasũ sĩkõãrã meta irikuma.
Ãgũ moãdea waja wajarirã irikuma.
⁵Marĩpu gapũ irasiribemi. Ñerãrẽ,
ãgũsã õãrĩrẽ iribirikerepũ, ãgũrẽ
buremumakũ: “Waja opamerã
ããrĩma”, ãrĩ ããmi. Irasirigu, marĩ ãgũrẽ
buremumakũ: “Yũ ãũrõ õãrã ããrĩma”, ãrĩ
ããmi. ⁶Iripoeguẽ Davide yũ ããrĩrõsũta
gojadi ããrĩmi. Marĩpu masaka iririre
ããgũ: “Õãrã ããrĩma”, ãrĩ ããgũ meta
ããrĩmi. ãgũrẽ buremurã direta: “Õãrã
ããrĩmã”, ãrĩ ããgũ ããrĩmi. Irasirirã ãgũ
merã õãrõ usuyama. ⁷Irire ãsũ ãrĩ gojadi
ããrĩmi David:

Marĩpu dorerire tarinũgãrãrẽ ãgũsã
ñerõ irideade wajare ãgũ kãtimakũ,
õãrõ usuyama.

⁸Marĩpu ãgũsã ñerõ irideade wajare:
“Neõ gũñabirikoa”, ãrĩmakũ,
õãrõ usuyama, ãrĩ gojadi ããrĩmi
David.^h

⁹Judío masaka ãgũsãya dupũma
gasirogãrẽ wiirisũnerã dita
usuyabirikuma. Judío masaka
ããrĩmerãde usuyarãkuma. Abrahãrẽ
dupaturĩ gũñaka! ãgũ Marĩpure
buremumakũ, Marĩpu ãgũrẽ: “Õãgũ,
waja opabi ããrĩmi”, ãrĩ ããdi ããrĩmi.
¹⁰÷Naásũ ããrĩmakũ, Marĩpu Abrahãrẽ:
“Õãgũ ããrĩmi”, ãrĩ ããyuri? ãgũya dupũma
gasirogãrẽ wiiridero pũrũ, ÷ãgũrẽ irasũ
ãrĩ ããyuri? ããrĩbea. ãgũ irire iriburi

dupuyurogueta: “Õãgũ ããrĩmi”, ãrĩ
ããsiadi ããrĩmi. ¹¹Marĩpu ãgũrẽ: “Õãgũ
ããrĩmi”, ãrĩ ããdero pũrũ, ãgũrẽ irasũ
wiiridorede ããrĩmi, ãgũyãgũ ããrĩrĩrẽ
ĩmudoregu. Irasirigu dupuyurogue
ãgũrẽ: “Õãgũ ããrĩmi”, ãrĩ ããdeare diaye
masĩmakũ iridi ããrĩmi. Sugu Abraham
buremuderõsũta Marĩpure buremumakũ,
Marĩpu ãgũrẽ: “Õãgũ ããrĩmi”, ãrĩ
ããmi. Irasirigu Abraham ããrĩpererã
Marĩpure buremurã ñekũ ããrĩpuroridi
ããrĩmi, ãgũsãya dupũma gasirogãrẽ
wiirisũbirikerepũ.

¹²ããrĩpererã ãgũsãya dupũma
gasirogãrẽ wiirisũnerã Marĩpure
buremurã, diayeta Abraham parãmerã
ããrĩma. Abraham irasũ wiirisũburi
dupuyuro Marĩpure buremuderõsũ
ãgũsãde buremurã, diayeta Abraham
parãmerã ããrĩma.

**Marĩpu, Abraham ãgũrẽ
buremumakũ: “Ãsũ irigura”,
ããrĩdeare gojadesa**

¹³Marĩpu Abrahãrẽ: “I nikũrẽ
murẽ, mũ parãmerã ããrĩturiarãdere
sĩgura”, ããrĩdi ããrĩmi. ãgũ doredeare
irimakũ ããgũ meta irasũ ããrĩdi ããrĩmi.
ãgũrẽ buremumakũ: “Õãgũ ããrĩmi”,
ãrĩ ããdi ããrĩmi. Irasirigu ãgũrẽ: “I
nikũrẽ sũgura”, ããrĩdi ããrĩmi. ¹⁴Marĩpu
ãgũ doredeare irirã direta: “Sĩgura”,
ããrĩdeare sĩmakũ, marĩ ãgũrẽ buremurĩ
wajamarĩbokuyo. Irasũ ããrĩmakũ, ãgũ
Abrahãrẽ: “Sĩgura”, ããrĩdea ubu ããrĩrĩta
ããrĩyuarikũkõãbokuyo. ¹⁵Marĩpu
Moisẽre doreri pĩdeare masĩkererã, irire
tarinũgãrã, wajamoãsũrãkuma. Iri
doreri marĩmakũ, irire neõ tarinũgãrĩ
marĩbokuyo.

¹⁶Irasirigu Marĩpu ãgũrẽ buremurã
direta ãgũ Abrahãrẽ ããrĩderõsũta
sĩgũkumi. ãgũ doreri pĩdeare irirã
direta: “Sĩgura”, ããrĩbirikumi. Abraham
Marĩpure buremuderõsũ buremurãno ãgũ
parãmerã ããrĩturiarã ããrĩma. Irasirigu
Marĩpu Abrahãrẽ ããrĩdeare ãgũsãrẽ
ããrĩpererãrẽ wajamarĩrõ sũgũkumi.

^h 4.8 Sal 32.1-2

Abraham, marí aarípererá Marípure buremurá ñekú aarídi aarímí. ¹⁷Marípu ígüya werenírí gojadea pügue Abrahâre âsú ârîdi aarímí: “Mure wári buri mará ñekú aaríbure píbu”, ârîdi aarímí. Marípu irasú ârimakú pégu, Abraham ígûre buremudi aarímí. Irasirigu Marípure buremugú, ígü iüró marí ñekú aarídi aarímí. Marípu boanerâre masügú aarímí. Ígü werenírí merá dupuyurogue marideare aarímakú irimasími.

¹⁸Marípu Abrahâre: “Mu parâmerá aaríturiarâ wârâ aarírâkuma”, aarípoere Abraham gapu pûrâ marídi aarímí. Pûrâ maríkeregú: “Marípu ígü yure ârîderosúta irígukumi”, ârí buremudi aarímí. Irasirigu Abraham wári buri mará ñekú waadi aarímí. ¹⁹Ígü cien bojori opakeregu, ígü marâpode búro aaríkerepuru, Marípure buremusiâ: “Neó pûrâkubiríkoa”, ârí gûñabiridi aarímí. Âsú gapu ârí gûñadi aarímí: “Guare pêrâguereta pûrâkuboadero taríkerepuru, Marípu ígü yure ârîderosúta irígukumi. Yu irire masiâ”, ârîdi aarímí. ²⁰“Marípu ârîderosúta irígukumi”, ârí buremurîre neó piribiridi aarímí. Irasirigu gûñatura, Marípure buremunemodi aarímí. “Marípu turatarigu aarímí”, ârí, usuyari sídi aarímí. ²¹Irasirigu Abraham: “Marípu yure ârîderosúta diayeta ígü turari merá iriyuwaríkugukumi. Yu irire ôâró masiâ”, ârí buremudi aarímí. ²²Ígü buremumakú, Marípu ígûre: “Ôâgü aarímí”, ârí îadi aarímí.

²³Iríre Marípuya werenírí gojadea pügüere gojasüdero aaríbú. Irí Abrahâyama direta gojadea meta aarídero aaríbú. ²⁴⁻²⁵Marípu Abrahâre: “Ôâgü aarímí”, ârí îaderosúta marídere: “Ôârâ aaríma”, ârí îaburire gojadea aarídero aaríbú. Irasirigu Marípu, marí ígûre buremumakú, marídere: “Ôârâ aaríma”, ârí îami. Marí ñerí irídea waja Marípu Jesúre ígûre wejêmurâguere wiadi aarímí, maríre boabosaburo, ârígü. Marí Opu Jesús boadero puru, Marípu maríre ôârâ, waja opamerâ aarímakú iribu, ígûre masúdi aarímí.

Marípu iüró waja opamerâ aarâ, ârí gojadea

5 ¹Marí Opure Jesucristore marí buremumakú, Marípu maríre: “Ôârâ, waja opamerâ aaríma”, ârí îami. Irasirigu Marípu, Jesús marí ñerí irídea waja boabosadea merâ maríre ígü merâ siuñajârí opamakú iridi aarímí. ²Marí Jesucristore buremurâ, Marípu maríre maígü merâ ôâró aarâ. Purgue Marípu ígü irirosú maríre ôârâ aarímakú irígukumi. Irasirirâ gûñaturari merâ, ôâró usuyari merâ ígü ôâró iriburire yúa. ³Gajire masiâ. Marí ñeró tarirâ, Marípure maríre iritamugûre gûñaturanemorâkoa. Irasirirâ marí ñeró tarikererâ, usuyamasíâ. ⁴Marí ígûre gûñaturari merâ ñeró taririre bokatiümakú, Marípu maríre: “Ôâró yâma”, ârígukumi. Irasirirâ, ígü maríre ôâró iriburire gûñaturari merâ yúa. ⁵Marípu maríre Ôâgü deyomarígûre iriudi aarímí marí merâ aaríidoregu. Irasirigu Ôâgü deyomarígü merâ maríre ígü mairíre opatarimákú yámi. Irasirirâ: “Marípu maríre: ‘Ôâró iritamugûra’, ârídeare keoro irígukumi”, ârí masiâ. ⁶Marí basi peamegue waaburire tarimasíbirimákú, Marípu maríre tauripoe ejamakú, Cristo marí ñerâre boabosadi aarímí. ⁷Marí gapu sugu boaboadeare boabosabiríkoa, ígü diayemaré irigu aaríkerepuru. Gajipoe irirâ sugu ôâgü gapure boabosabokoa. ⁸Marípu gapu marí ñerâ aaríkerepuru ígü maríre búro mairíre masímakú iribu, Cristore iriudi aarímí. Irasirigu Cristo maríya aaríburire boabosadi aarímí. ⁹Cristo boagu ígüya dí béodea merâ Marípu maríre waja opamerâ aarímakú iridi aarímí. Ígü irasiridero nemoró ígü aarípererâ ñerâre wajamoârínû ejamakú, Cristo merâta maríre taugukumi. ¹⁰Marí Marípure gâamemerâ aaríkerepuru, ígü magú maríre boabosadea merâ ígü merâ siuñajârí opamakú iridi aarímí. Ígü irasiridero nemoró Cristo maríre boabosa, dupaturí okadea merâ maríre ígü merâ siuñajârí oparâre taugukumi.

¹¹ I gaji aarínemoa. Marĩpu, marĩ Opu Jesucristo merã marĩrẽ ĩgũ merã siuñajãmakũ irideare gũñarã, ĩgũ merã buro usuyãa.

Adán, irasũ aarĩmakũ Cristo iridea

¹² Āsũ aarã. Neogoraguere Adán ñerĩ iripũroridi aarĩmĩ. ĩgũ ñerĩ iridea waja boadi aarĩmĩ. ĩgũ suguya waja merãta aarĩpererã ĩgũ parãmerã aarĩturiarãde ñerĩ iri, boamurã dita aarĩma.

¹³ Marĩpu Moisére ĩgũ doreri píburi dupuyurogueta masaka ñerĩ irisianerã aarĩmã. ĩgũsã ñerĩ irikerepũru iri doreri marĩmakũ, Marĩpu ĩgũsãrẽ: “Iri dorerire tarinũgãrĩ waja, waja opama”, aarĩbiridi aarĩmĩ dapa. ¹⁴ Irasũ aarĩkerepũru, Adán parãmerã aarĩturiarã Moisés aarĩdeapoegue aarĩnerãde boanerã aarĩmã. ĩgũsã Marĩpu doredeare Adán tarinũgãderosũ iribirikererã, ĩgũsã ñerĩ iridea waja boanerã aarĩmã. Adán i ãmurẽ aarĩpũrorigu, Marĩpu doredeare tarinũgãpũroridi aarĩmĩ. Jesucristo gapũ i ãmũguere aarigũ, Marĩpu dorerire tarinũgãbiripũroridi aarĩmĩ.

¹⁵ Marĩ Adán tarinũgãdeare, Marĩpu marĩrẽ maĩgũ oãrõ irideare masĩa. Adán suguya waja merãta masaka aarĩpererã boamurã dita aarĩma. Marĩpu gapũ marĩrẽ maĩgũ, marĩrẽ taubure Jesucristore iriudi aarĩmĩ. Irasirigu Jesucristo sugũ aarĩkeregu, aarĩpererãya aarĩburire wajamarĩrõ boabosadi aarĩmĩ. Irasirigu Marĩpu Jesucristo merã marĩrẽ wãro oãrĩ iridi aarĩmĩ. ¹⁶ Adán Marĩpu doredeare suñarõ tarinũgãdea waja merãta aarĩpererã masaka waja opama. Marĩ wãri ñerĩ irikerepũru, Marĩpu marĩrẽ maĩgũ, wajamarĩrõ Jesucristore iriudi aarĩmĩ, marĩ ñerõ iridea wajare taudoregu. Irasirigu Jesús merã marĩrẽ waja opamerã aarĩmakũ iridi aarĩmĩ. ¹⁷ Adán sugũ Marĩpu doredeare tarinũgãdea waja merãta marĩ aarĩpererã boamurã dita aarã. Marĩpu gapũ marĩrẽ buro maĩgũ Jesucristore iriudi aarĩmĩ, marĩrẽ boabosadoregu. Irasirigu Jesucristo sugũ marĩrẽ wajamarĩrõ boabosadea merã Marĩpu

marĩrẽ: “Oãrã, waja opamerã aarĩma”, aarĩ ĩãmi. ĩgũ irasiridero nemorõ Jesucristo merã ĩgũ irasũ aarĩ ĩãrãrẽ maama okari opamakũ irigukumi, ĩgũ turari merã ĩgũyare iriburo, aarĩgũ.

¹⁸ Adán, Marĩpu doredeare tarinũgãdea waja merãta masaka aarĩpererã ñerĩrẽ iriwekabejama. Irasirã Marĩpu wajamoãsumurã dita aarĩma. Jesucristo diayema irigu marĩ ñerĩ iridea waja boabosadea merã gapũ Marĩpu marĩrẽ: “Oãrã, waja opamerã aarĩma”, aarĩ ĩãmi, ĩgũ merã aarĩnikõaburo, aarĩgũ. ¹⁹ Āsũ aarã. Adán, Marĩpu doredeare tarinũgãdea waja merãta masaka aarĩpererã ñerĩrẽ irirã dita aarĩma. Jesucristo Marĩpu dorerire iridea merã aarĩpererã ĩgũrẽ buremurãnorẽ waja opamerã aarĩmakũ iridi aarĩmĩ. Irasirigu Marĩpu ĩgũsãrẽ: “Oãrã aarĩma”, aarĩ ĩãmi.

²⁰ Marĩpu ĩgũ dorerire pídi aarĩmĩ, marĩrẽ iri dorerire tarinũgãrĩrẽ masĩnemomakũ iribu. Wãri ñerĩ marĩ irikerepũru, Marĩpu gapũ marĩrẽ buro maĩgũ, marĩ ñerĩ iriro nemorõ Jesucristo merã marĩrẽ oãtariro iridi aarĩmĩ. ²¹ Marĩ aarĩpererã ñerĩ iridea waja boamurã dita aarĩunanerã aarĩbã. Irasũ aarĩkerepũru, Marĩpu marĩrẽ maĩgũ, bopoñarĩ merã ĩãsiã, marĩ Opu Jesucristo boabosadea merã marĩrẽ waja opamerã aarĩmakũ iridi aarĩmĩ, ĩgũ puro perebiri okarire opadoregu.

Cristo merã oãrõ aarĩrã, waja opamerã aarĩrĩmarẽ gojadea

6 ¹ Marĩpu marĩrẽ bopoñamakũ ĩãrã, ñnaásũ aarĩrãkuri? Marĩrẽ ĩgũ bopoñanemomakũ ĩãdũarã, ñnerĩrẽ irinemorãkuri? ² Irasũ neõ aarĩbea. Marĩ Jesucristo marĩrẽ boabosadi merã boanerã irirosũ aarã. Irasirirã, boanerã ñerĩrẽ neõ irinemomasĩmerã irirosũ ñerĩrẽ irinemobirikõãrõ gããmea. ³ Mũsã ire masĩa. Marĩ deko merã wãiyesũrã, marĩ Jesucristoyarã aarĩrĩrẽ ĩmubu. Marĩ ĩgũyarã aarĩsiã, ĩgũ boamakũ, marĩde ĩgũ merã boanerã irirosũ waanerã aarĩbũ. ⁴ Marĩ wãiyesũrã, ĩgũ boadero pũru

yáasúmakū, marīde īgū merā yáasūnerā irirosū waanerā āārībá. Marīpū ūmugasigūe āārīgū īgū turari merā īgūrē masāgū, marīdere īgū merā masānerā irirosū āārīmakū iridi āārīmí, īgū merā maama okarire opaburo, ārīgū.

⁵Marī Cristoyarā āārīsīā, īgū boaderosūta marīde īgū merā boanerā irirosū waanerā āārībá. Irasirirā, īgū boadigūe masāderosūta marīde masārākoa. ⁶Āsū masīa. Cristo curusague boamakū, marī ñerī direta iririkunerā īgū merā curusague boanerā irirosū waanerā āārībá. Irasiriro marī ñerīre uaribejari, marīre tarinūgāmasībirikoa pama. ⁷Masaka boadero pūru, īgūsā ñerī iririkūrire neō boanemobirikumi.

⁸Marī Cristo merā boanerā irirosū āārīrā: “Īgū merā ōārō āārīnikōārākoa”, ārī būremua. ⁹Idere ōārō masīa. Cristo boadero pūru, Marīpū īgūrē masū, dupaturi okamakū iridi āārīmí. Irasirigū Cristo dupaturi neō boabirikumi pama. Boari neō dupaturi īgūrē tarinūgāmasībirikoa. ¹⁰Īgū suñarōta boari merā marī ñerī iridea wajare boa, wajaripeokōādi āārīmí. Īgū boadero pūru, Marīpū īgūrē masū, dupaturi okamakū iridi āārīmí. Īgūrē masū, dupaturi okamakū iridero pūru, Marīpū gāāmerōsūta irigū Marīpū merā ōārō āārīnkōāmi. ¹¹Irasirirā musā āsū ārī gūñaka! “Gua Opū Jesucristo merā gua boanerā irirosū āārīsīā, gua ñerīre iriunaderosū irinemobirikoa”, ārī gūñaka! “Irasirirā īgūyarā āārīsīā, Marīpū gāāmerōsūta iri, īgū merā ōārō āārīnkōārā!” ārī gūñaka!

¹²Irasirirā musāya dupū boaburi dupū merā ñerīre neō irinemobirikōāka, musā ñerīre uaribejari musārē tarinūgābirikōāburo, ārīrā! ¹³Musāya mojōrī, musā gūñarī, āārīpereri musāya dupūgue āārīrī merā ñerīre iribirikōāka! Musā Cristo merā boanerā dupaturi okarā irirosū āārā. Irasirirā āsū gapū irika! Āārīpereri musāya dupūgue āārīrīre Marīpūre wiaka, īgū gāāmerōsūta ōārī direta irimurā! ¹⁴Marī

irire irasirimakū, marī ñerī iriduari marīre tarinūgāmasībirikoa. Marīpū marīre: “Yū Moisére doreri pídeare iribirimakū, musārē béogura”, āribemi. Āsū gapū marīre yāmi. Īgū marīre maīgū āārīsīā, marīre iritamumi, īgū doredeare iriburo, ārīgū.

Marī, Cristore moāboerā āārīrīmarē gojadea

¹⁵Marīpū marīre maīmakū iārā: “Marī, Marīpū doreri pídeare merā āārībea. Irasirirā ñerīre irirā!” ĉārīrī? Irire neō āribirikōārā! ¹⁶Musā ire ōārō masīa. Marī sugū dorerire irirā, īgūyarā īgūrē moāboerā āārīrākoa. Īgū marī opū āārīgukumi. Iri irirosūta marī ñerī iriduari, marī opū, marīre doregu irirosū āārīrokoa. Irasirirā marī ñerī irire pirimerā, Marīpū merā prebiri okari bokabirikoa. Īgū doreri gapūre irirā īgūrē moāboerā diayemarē irinīrākoa. ¹⁷⁻¹⁸Iripoegue ñerī iridoregūyarā īgūrē moāboerā irirosū musā ñerī iridūarire irinerā āārībá. Marīpū musārē īgūya buerire pēmasīmakū iridero pūru, īgū doreri gapūre musā ōārō irituyāa. Irasirirā ñerī iridoregūyarā īgūrē moāboerā irirosū neō āārībea pama. Īgūrē wirinerā irirosū āārīrā, Marīpūre moāboerā ñajānerā āārā, diayema gapūre irimurā. Irasirirā irire gūñarā: “Mū guare irasirīdea ōātaria”, ārī, usuyari sika īgūrē! ¹⁹Yū ire musārē pēmasīmakū gāāmegū, masaka īgūsā gūñarī merā wererosū werea. Iripoegue āārīpereri musāya dupūgue āārīrī merā ūmurikū ñerī direta irinīkōānerā āārībá. Daporare āārīpereri musāya dupūgue āārīrīre Marīpūre wiaka, īgūrē moāboerā diayema direta irimurā! Irasirirā īgū gāāmerī direta iririkūrākoa. ²⁰Iripoegue musā ñerī iriduari direta irirā, Marīpūre moāboerā īgū gāāmerī direta iriro gāāmekoa, āribinerā āārībá. ²¹Musā ñerīre irasirirā, ĉeéno ōārīre bokari? Dapora musā ñerī iriunadeare gūñarā, būro guyasīrīa. Iri ñerīre musā iridea waja prebiri peamegue waabokuyo. ²²Iripoegue

marĩ ñerĩ direta iridoregure moãboerã irirosũ aãriunanerã aãribũ. Daporare Marĩpu marĩrẽ wiudero puru, ãgũrẽ moãboerã aãrã. Irasirirã ãgũ gããmerĩrẽ iriwãgãrã, ãgũ puro perebiri okarire opamurã aãrã. ²³Ñerĩ irirãno, ãgũsã ñerĩ iriri waja, perebiri peamegue waarĩre wajatarãkuma. Marĩpu, marĩ Opũ Jesucristore bũremurã gapũre wajamarĩrõ ãgũ puro perebiri okari opaburire sũgukumi.

Mojøsiarima keori merã weredea

7 ¹Yaarã, musã Marĩpu Moisére doreri pídeare õãrõ masĩa. Sugu masakũ ãgũ okarinũrĩ direta iri dorerire irimasĩmi. ²Marĩpu doreri pídea ãsũ ãrã. Sugo nomeõ igo mojøsiadero puru, igo marãpu okaripoere igo ãgũ merã aãrĩnkõakumo. ãgũ boamakũ, igo marãpu dagũ merã aãrĩdea perekoa. Gajigu merã mojøsiamasĩkumo doja. ³Igo marãpu okakerepurũ gajigu merã marãpũkũgo, ãgũ merã ñerõ irigo Marĩpu dorerire tarinũgãgõ irikumo. Igo marãpu boadero purũgũ dita gajigu merã marãpũkũmasĩkumo. Irasirigo ãgũ merã ñerõ irigo meta irikumo. Marĩpu dorerire tarinũgãbirikumo.

⁴Yaarã, musãde ãsũta aãrã. Iripoegue Marĩpu Moisére doreri pídea merã aãrĩnerã aãribũ. Jesucristo boamakũ, ãgũ merã boanerã irirosũ aãrĩsĩã, daporare iri doreri pídea merã aãrĩbea. Jesucristo boa, masãrĩ merã Marĩpu marĩrẽ ãgũyarã aãrĩmakũ iridi aãrĩmi, ãgũ gããmerĩrẽ iriburo, ãrĩgũ. ⁵Iripoeguere marĩ ñerĩrẽ ñaribejari direta iriunanerã aãribũ. Marĩpu Moisére doreri pídeare masĩdero puru, iri dorerire tarinũgã, aãrĩpereri marĩya dupũma merã ñerĩrẽ ñaribejanemonerã aãribũ. Irasirirã perebiri peamegue waamurã dita aãrĩnerã aãribũ. ⁶Daporare pama marĩ Crĩsto merã boanerã irirosũ aãrĩsĩã, Marĩpu Moisére doreri pídea merã aãrĩbea. Irire tariwerenerãgue aãrã. Irasirigu Marĩpu, Õãgũ deyomarĩgũ merã marĩrẽ maama okarire opamakũ yãmi, ãgũ gããmerĩrẽ iridoregu.

Marĩrẽ ñerĩ irimakũ iriri marĩguere aãrĩrĩmarẽ weredea

⁷Irasirirã, Marĩpu Moisére doreri pídeare: “Ñegorãã”, ¿ãrĩrãkuri? Neõ irasũ ãrĩbirikõãrã! Irita yũ ñerĩ iririkurire masĩmakũ iribũ. Iri doreri pídea ãsũ ãrã. “Gajerãyare buru ñaribejabirikõãka!” Irasirigu, iri doreri marĩmakũ, yũ gajerãyare ñaribejarire masĩbiribokuyo. ⁸Iri doreri: “Ãsũ iribirikõãka!” ãrĩdeare masĩdero puru, iri yũre aãrĩpereri ñerĩrẽ ñaribejamakũ iribũ. Iri doreri marĩmakũ: “Irire tarinũgãgũ irikoa”, ãrĩmasĩbiribokuyo. ⁹Yũ iri dorerire masĩburi dupuyuro: “Yũ, Marĩpu merã õãrõ aãrĩkõãgũ irikoa”, ãrĩ gũñadibũ. Iri dorerire masĩdero puru, irire tarinũgãgũ: “Ñerõ ãrĩgũ irikoa, Marĩpu merã õãrõ aãrĩbirikoa”, ãrĩ masĩbũ pama. ¹⁰Marĩ iri dorerire irirã, Marĩpu merã õãrõ aãrĩkõãbokoa. Yũ gapũ irire iripeomasĩbirĩsĩã, ñerĩ iridea waja, waja opagu, perebiri peamegue waabodi dujabũ. ¹¹“Marĩpu dorerire irigu, ãgũ merã õãrõ aãrĩkõãgũ irikoa”, ãrĩ gũñakerepurũ, yũ ñerĩ ñaribejari, yũre Marĩpu dorerire tarinũgãmakũ iribũ. Irasirigu iri dorerire tarinũgãsĩã, ñerĩ iridea waja, waja opagu peamegue waabodi dujabũ.

¹²Irasũ aãrĩkererũ, Marĩpu Moisére doreri pídea õãrĩ aãrã. Diayema doreri aãrã. Marĩpu irire pídi aãrĩmi marĩrẽ iritamubu. ¹³Iro tamerãrẽ Marĩpu doreri õãrĩ aãrĩkerero, ¿marĩrẽ peamegue waabonerã dujamakũ irikuri? Neõ irasũ aãrĩbirikoa. Marĩ ñerĩ iriri gapũ marĩrẽ peamegue waabonerã dujamakũ iribũ. Irasiriro Marĩpu ãgũ õãrĩ doreri pídea merã marĩ ñerõ iririre: “Ñegorãã”, ãrĩ masĩsũa.

¹⁴Ire masĩa marĩ. Marĩpu ãgũ dorerire Õãgũ deyomarĩgũ merã Moisére pídi aãrĩmi. Irasiriro õãrĩ dita aãrã. Marĩ gapũ marĩ ñerĩrẽ ñaribejari merã ñerĩ iridoregure duasũnerã irirosũ aãrã. Irasirirã ñerĩrẽ iririkurã aãrã. ¹⁵Õãrĩrẽ iriduakererã, iribeã. Ñerĩrẽ iriduabirikererã, irinikõãa.

Marī irasirire pēmasībea. ¹⁶“Nērīrē iriduabirikoa”, ārikererā, irikōāa. Irasirikererā: “Nērīrē iriduabirikoa”, ārīrā, Marīpū dorerire: “Ōārī āārā”, ārī masīa. ¹⁷“Marī nērīrē dupaturi iribea pama”, ārikererā, nērīrē irirā, marī basi meta irire yāa. Marīguere nērī āārīrī gapū marīrē irire irimakū yāa. ¹⁸Marī nērīrē ūaribejari merā nērī direta irirā yāa. Irasirirā: “Marīguere ōārī maa”, ārī masīa. Marī ōārīrē iriduakererā, bokatiūbea. ¹⁹Marī ōārī iriduakererā, iribea. Nērī iriduabirikererā, iri gapūre yāa. ²⁰Irasirirā marī basi: “Nērīrē dupaturi iribirikoa”, ārikererā, irikōāa doja. Marīguere nērī āārīrī gapū marīrē irire irimakū yāa.

²¹Irasiriro āsū waāa marīrē. Ōārīrē marī iriduakerepurū, marīguere nērī āārīrī marīrē nērī direta irimakū yāa. ²²Marī basi marī gūnarīgue: “Marīpū dorerire iriduakoa”, ārī gūnāa. ²³Iri dorerire iriduakerepurū, marī nērī iriduari gapū marī gūnarīgue ōārī iriduare tarinūgāa. Irasirirā marī basi iri nērī iriduare tarinūgāmasībea.

²⁴Marī basi nērī iriduare tarinūgāmasīmerā, būro būjowereri merā: “¿Noā marīrē nērī iridea wajare taugukuri, Marīpū merā ōārō āārīburo, ārīgū?” ārī gūnāa. ²⁵Marīpū dita Jesucristo marī Opū merā marīrē taumasīmi. Irasirirā Marīpūre: “Ōātaria mū”, ārī, ūşuyari sīa. Irasirirā marī gūnarīgue: “Marīpū dorerire iriduakoa”, ārī gūnāa. “Gua Opū āārā mū”, ārā ĩgūrē. Marī irasū ārikererapū, marī nērīrē ūaribejari, marīrē nērīrē iridoregū irirosū āārīkōāa dapa.

Ōāgū deyomarīgū iritamurī merā ōārō āārīrīmarē gojadea

8 ¹Dapora Marīpū marīrē Jesucristoyārē nērīrē ūaribejarire piri, Ōāgū deyomarīgū dorerosū irirārē: “Wajamoāgūra”, ārīrīno neō maa. ²Ōāgū deyomarīgū, marī Jesucristoyārā ĩgū dorerosū irimakū, marī nērī iririkurire pirimakū yāmi. Irasirīgū marīrē, prebiri peamegue waabonerārē Marīpū

merā ōārō āārīmakū yāmi. ³Marī nērī iriri direta ūaribejasīā, Marīpū Moisére doreri pīdeare neō iripeomasībīrinerā āārībū. Irasirīgū Marīpū gapū ĩgū magūrē iriudi āārīmī, marī nērī iridea wajare boa, wajaribosadoregū. ĩgū nērīrē iribirikeregū, marī nērī iridea waja, waja oparā irirosū dupukūgū, marīrē boabosadi āārīmī, marī nērī iridea waja oparire wajarīgū. ⁴Marīpū, marīrē ĩgū dorerire iriburo, ārīgū, irasiridi āārīmī. Irasirirā marī nērī iririre ūaribejabea. Ōāgū deyomarīgū dorerosū irirā yāa.

⁵Nērī iririre ūaribejarā, iri direta gūña, iriduama. Ōāgū deyomarīgū dorerosū irirā gapū, ĩgū gāamerī direta gūña, iriduama. ⁶Nērī direta gūña, iriduārā, prebiri peamegue waārākuma. Ōāgū deyomarīgū gāamerī direta gūña, iriduārā gapū Marīpū merā prebiri okari oparākuma. Irasirirā siuñajārī merā āārīrākuma. ⁷Nērī direta gūña, iriduārā, Marīpūre ĩaturirā āārīma. ĩgū dorerire iriduabiri, irire neō irimasībema. ⁸Irasirirā nērī iriri direta ūaribejarā, Marīpūre ūşuyamakū irimasībema.

⁹Musā gapū nērī iriri direta ūaribejabea. Ōāgū deyomarīgū mūsāguere āārīmi. Irasirirā ĩgū turiri merā ĩgū dorerosū yāa. Ōāgū deyomarīgūrē opamerā gapū, Cristoyārā āārībema. ¹⁰Marī nērō iridea waja marīya dupū boaburi dupū āārīkererapū, Cristo marīguere āārīmakū, Marīpū marīrē: “Ōārā, waja opamerā āārīma”, ārī ĩāmi. Irasiriro marīya dupū boakererapū, marīya yūjupūrā ūmūgasigie okanīkōārokoka. ¹¹Marīpū, Ōāgū deyomarīgū merā Jesucristore boadīguere masū, dupaturi okamakū iridi āārīmī. Ōāgū deyomarīgū marīguere āārīmakū, Marīpū Jesucristore masūdita marīya dupū boadero purū, marīdere masū, maama okari opamakū irigukumi.

¹²Yaarā: “Marīpū marīrē irasūta irigukumi”, ārī masīrā, nērī iririre ūaribejabirikōārā! ¹³Nērī iriri direta

uaribejarā, perebiri peamegue waarākoa. Ōāgū deyomarīgū turari merā marī ñerirē uaribejarire pirirā, Marīpū merā perebiri okarire oparākoa.

¹⁴Ōāgū deyomarīgū dorerosū irirāno, Marīpū pūrā āārīma. ¹⁵Marīpū marirē Ōāgū deyomarīgūrē iriudi āārīmī. Īgū marirē Marīpū pūrā āārīmakū yāmi. Īgū merā Marīpū marirē wajamoāburire güiderosū dupaturi güibe. Irasirirā Īgū iritamurī merā güiro marirō Marīpūre: “Yurū”, āri masīa. ¹⁶Ōāgū deyomarīgū marī güñarīgū marirē: “Diayeta Marīpū pūrā āārā”, āri masīmakū yāmi. ¹⁷Irasirirā marī Īgū pūrā āārīsīa: “Āārīpererire yū pūrārē sīgura”, ārideare Cristo merā irire oparākoa. Marī Cristoyarā āārīsīa, Īgū i ūmuge ñerō tariderosū maride ñerō tarikererā, pūrugue ūmugasigue Īgū āārīrōsūta Īgū merā ōārō āārīrākoa.

¹⁸Dapora marī i ūmuge ñerō tarikererā, pūrugue ūmugasigue Marīpū marirē ōārī siburire güñarā: “Buro ñerō taribeā”, āri masīa. ¹⁹Sunū Marīpū marirē: “Īsā yū pūrā āārīma”, āri, ōārīrē sīgukumi. Īgū marirē siburire āārīpereri Īgū i ūmuma iridea, masaka gajinorē buro iāduarā irirosū yūro yāa.

²⁰Iripoegue Adán ñerirē iripūroridea waja i ūmuma poyakōadero āārībū. Iri gāāmerō poyabiridero āārībū. Marīpū dorederosū poyadero āārībū. Irasirikeregu, pūrugue ōārī gorawayugukumi. ²¹Irasirigu Marīpū, i ūmuma boapereburi āārīkerepūru, marirē Īgū pūrārē ōārā gorawayurosū, i ūmuma āārīpererire ōārī dita gorawayugukumi doja. ²²Ire marī masīa. Adán ñerirē iripūroridero pūru, daporaguedere āārīpereri i ūmuma Marīpū iridea, nomeō majīgū nijīwāgūgō pūrīsūrōsū āārā. ²³I Īgū iridea irirosūta maride poyari merā āārā. Marī Īgūyarā āārīnūgāmakū, Ōāgū deyomarīgūrē marirē sīdi āārīmī. Dapora buro ñerō tarikererā, pūrugue Īgū marirē: “Yū pūrā āārīma”, āri, boabiri dupure maama dupure siburire ūsuyari merā yūa. ²⁴“Marīpū marirē: ‘Taugura’,

āriderosūta taugukumi”, āri yūmasīa. Īgū marirē taudero pūru, marī irire yúderosū neō yūnemobirikoa. ²⁵Marī gajinorē iābirikererā güñaturari merā: “Īārākoa”, āri yūrosū, Marīpū pūrugue Īgū marirē tauburire güñaturari merā yūro gāāmea.

²⁶Marī Marīpūre: “¿Naāsū sērērō gāāmerī?” āri masībirimakū, Ōāgū deyomarīgū marirē iritamumī. Irasirigu, marī Marīpūre keoro sērēmasībirimakū, Ōāgū deyomarīgū marīya āārīburire Marīpūre ōārō sērēbosami. Masaka werenírōsū sērēbemi. Marirē buro bopoñarī merā, ōārō masīrī merā sērēbosami. ²⁷Marīpū gāāmerōsūta Ōāgū deyomarīgū marī Īgūyarā āārīburire sērēbosami. Irasirigu Marīpū, āārīpereri marī güñarirē masipeogu, Ōāgū deyomarīgū marirē sērēbosaridere ōārō masīmī.

Jesucristo turari merā ñerirē tarinūgāmasīa, āri gojadea

²⁸Idere marī masīa. Marīpū Īgū gāāmederosūta marirē beyedi āārīmī. Irasirigu āārīpereri marirē Īgūrē maīrārē waaburire āmumi ōārī direta iribu.

²⁹Neōgoragueta Marīpū marirē Īgūyarā āārīmurārē masīsīadi āārīmī. Marī neō deyoaburo dupuyurogueta beyesiadi āārīmī, marirē Īgū magū irirosū āārīburo, ārīgū. Irasirigu Īgū magū marī tīgū āārīmī. Marī Īgū pagupūrā wārā āārā. ³⁰Neōgoragueta Marīpū Īgūyarā āārīmurārē: “Yū pūrā āārīma”, āri beyesiadi āārīmī. Irasirigu marirē Īgū beyenerārē Jesúre būremunūgādozegu siu: “Ōārā, waja opamerā āārīma”, āri Īāmi. Īgū marirē irasū āri Īārārē ūmugasigue Īgū āārīrōsūta Īgū merā ōārō āārīmakū irigukumi.

³¹Marī irire masīrā, ¿naāsū ārīrī? Āsū ārā. Marīpū marirē iritamumakū, gajerā marirē Īaturikererā, neō poyanorēmasībema. ³²Marīpū marī ñerī iridea waja boabosabure Īgū magū Jesucristore iriudi āārīmī. “Yū magūrē maīsīa, iriubea”, āribiridi āārīmī. Irasirigu Īgū magūrē iriudi

äärĩsĩã, aarĩpereri marĩya aarĩburire õarĩ direta sigukumi. ³³Marĩpu marĩrẽ ĩgũ beyenerãrẽ: “Õãrã, waja opamerã aarĩma”, arĩ ĩamakũ, gajerã marĩrẽ: “Nerã aarĩma”, neõ arĩ weresãmasĩbema.

³⁴Cristo marĩ ñerĩ iridea wajare boabosa, masã, ãmugasigue murĩadi aarĩmĩ. Irasirĩgu Marĩpu diaye gapũ doami. Mariya aarĩburire sērēbosanĩkõãmi. Irasirĩã gajerã Marĩpure marĩrẽ: “Īsã ñerĩ iridea waja ĩgũsãrẽ wajamoãka!” neõ arĩmasĩbema. ³⁵Cristo marĩrẽ burõ maĩmakũ, gajerã ĩgũrẽ: “Neõ maĩnemobirikõãka ĩgũsãrẽ!” arĩmasĩbirikumama. Marĩ ñerõ tarikererũũ, marĩ diasaro pēñakererũũ, gajerã marĩrẽ ñerõ irikererũũ, marĩ uaboakererũũ, surĩ marĩrã aarĩkererũũ, goero marĩrẽ aarĩkererũũ, gajerã marĩrẽ wējēkererũũ, Cristo marĩrẽ maĩgũ marĩ merã aarĩnĩkõãmi. ĩgũ marĩrẽ maĩrĩrẽ neõ piribirikumami. ³⁶Marĩpũya werenĩrĩ gojadea pũge marĩ waaburire ãsũ arĩ gojasũdero aarĩbã:

Gua mũyarã aarĩrĩ waja gajerã guare ãmurĩka wējēdũanĩkõãma. Ovejare wējēmurã wējērõgue ããrã irirosũ guare yãma, arĩ gojasũdero aarĩbã.¹

³⁷Marĩ gapũ ñerõ tarikererã, Cristo marĩrẽ maĩgũ iritamurĩ merã, marĩ aarĩpereri ñerĩrẽ tarinũgãa. Irasirĩã ĩgũ merãta gũñaturanemoa. ³⁸Irasirĩgu ire õãrõ masã. Marĩpu marĩrẽ burõ maĩmi. Marĩ Opũre Jesucristore iriugũ, ĩgũ marĩrẽ maĩrĩrẽ masĩmakũ iridi aarĩmĩ. Marĩ boamakũ, o marĩ yoarĩpoe okamakũ, marĩrẽ maĩgũ marĩ merã aarĩnĩkõãmi. Marĩpure wereboerã, masaka oparã, wãtea oparãde Marĩpure marĩrẽ maĩrĩrẽ pirimakũ irimasĩbema. Marĩrẽ gajino irimakũ, Marĩpu marĩrẽ maĩgũ marĩ merã aarĩmĩ. Daporama aarĩrĩ, purũma aarĩburide Marĩpure marĩrẽ maĩrĩrẽ pirimakũ irimasĩbirikoma. ³⁹Marĩ ãmarõgue waamakũ, o ãkũãrõgue waamakũ, marĩrẽ maĩgũ

marĩ merã aarĩmĩ. Gajinode Marĩpu iridea aarã. Irasirĩro iride ĩgũrẽ marĩrẽ maĩrĩrẽ pirimakũ irimasĩbea. Marĩrẽ marĩ Opũ Jesucristoyarãrẽ ĩgũ maĩrĩ neõ perebirikoma.

Israel bumarã Marĩpu beyenerã aarĩma, arĩ gojadea

9 ¹Yu, Cristore burẽmugũ aarĩgũ, diayeta werea mũsãrẽ. Arĩgatobea. Õãgũ deyomarĩgũde yu merã aarĩgũ, yu arĩrĩrẽ: “Diayeta aarã”, arĩ masĩmakũ yãmi. ²Yaarã Israel bumarã Cristore burẽmubirimakũ ĩãgũ, burõ bujawereri merã gũnarĩkua. ³Īgũsã ĩgũrẽ burẽmumakũ gããmegũ, yu gapũ gorawayuduãdã: “Perebiri peamegue wajamoãsũbokuma”, arĩgũ. Yu ĩgũsãrẽ irasirĩbosagu Cristore dukawarinũgãjagu, ĩgũrẽ neõ dupaturi ĩãnemobiribokoa. ⁴Īgũsã, Israel parãmerã aarĩturiarã aarĩma. Marĩpu ĩgũsãrẽ: “Yu pũrã aarã”, arĩdi aarĩmĩ. ĩgũ gosewasiriri merã ĩgũsã watope aarĩdi aarĩmĩ. ĩgũsãrẽ: “Yu, mũsã Opũ aarã. Mũsã, yaarã aarã”, arĩdi aarĩmĩ. ĩgũsãrẽ ĩgũ dorerire masĩburo, arĩgũ, Moiserẽ irire pĩdi aarĩmĩ. “Yaa wiigũ yũre burẽmurã, ãsũ irika!” arĩ pĩdi aarĩmĩ. “Mũsã parãmerã aarĩturiarãrẽ õãrõ iritamugura”, arĩdi aarĩmĩ. ⁵Israel pũrã pe moĩõma pere su gubu peru pērēbejarãgõra, gua ñekũsãmarã aarĩnerã aarĩmã. Cristode marĩ irirosũ dupũkũgu deyoagu ĩgũsã parãmi aarĩturiagu, Israel bumũta aarĩdi aarĩmĩ. ĩgũ aarĩpererã, aarĩpereri Opũ aarĩmĩ. Irasirĩã ĩgũrẽ: “Õãtaria mũ”, arĩ, usũyari sĩnĩrã! Irasũta irirã!

⁶Israel bumarã aarĩpererẽ diayeta Marĩpũyarãgõra aarĩbema. Irasirĩgu Marĩpu Israel bumarãrẽ: “Yaarãrẽ ãsũ irĩgura”, arĩdeare ĩgũsãrẽ aarĩpererãrẽ iribirimakũ ĩãgũ: “Marĩpu ĩgũ arĩderosũta iribemi”, arĩ gũñabea yu. ⁷Israel bumarã, ĩgũsã ñekũ Abraham parãmerã aarĩturiarã aarĩkererũũ, Marĩpu ĩgũsãrẽ aarĩpererãrẽ: “Diayeta yu pũrã aarĩma”, arĩ ĩãbemi. Irasirĩgu Abrahãrẽ: “Mũ magũ

¹8.36 Sal 44.22

Isaac parāmerā āārīturiarā dita diayeta m̄ parāmerā āārīturiarā āārīrākuma”, ārīdi āārīmī. ⁸⁻⁹Marīp̄u Abrahārē īgū magū Isaac deyoaburire weregū, āsū ārīdi āārīmī: “Gaji bojori ipapoeta aarīgura doja. Iripoeta m̄ marāpo Sara majīgūrē pūrākugokumo”, ārīdi āārīmī. Irasirigu Marīp̄u ārīderosūta Abraham magū deyoadi āārīmī. Irasirirā marī ire masīa. Abraham parāmerā deyoaturīawāgārā āārīpererā Marīp̄u pūrā āārībema. Marīp̄u ārīdeare buremurā dita diayeta Abraham parāmerā āārīturiarā, Marīp̄u pūrā āārīma.

¹⁰Gaji āsū āārā. Isaac, Rebeca merā marāpokudero p̄ru, igo ūma p̄rāgue pūrākudeo āārīmō. Īgūsā pagu Isaac, gya n̄ekū āārīdi āārīmī. ¹¹⁻¹³Īgū pūrā deyoaburi dupuyuro, Īgūsā ōārīē, o n̄erīrē iriburi dupuyuro Marīp̄u Īgūsā pago āārībore āsū ārīdi āārīmī: “Īgū tīgū Īgū pagumūrē moāboegukumi”, ārīdi āārīmī. Īgū igore irire ārīderosūta Īgūya werenīri gojadea pūge āsū ārī gojasūdero āārībū: “Jacore beyebū. Esaū gapure beyebiribū”, ārī gojasūdero āārībū. Irasirigu Marīp̄u Jacore beyederosūta Īgūyarā āārīmurārē beyegū, Īgūsā gajino iriburi dupuyuro Īgū gāamederosūta Īgūsārē: “Yaarā āārīma”, ārīdi āārīmī.

¹⁴Irire p̄rā, čnaāsū gapū ārīrākuri marī? “Sugū gajino iriburi dupuyuro Marīp̄u Īgūrē beyegū, diaye iribemi”, čārīrākuri? Irasū ārībirikōārā! Marīp̄u diayeta irigu āārīmī. ¹⁵Iripoegue Marīp̄u Moisédere āsū ārīdi āārīmī: “Yū bopoñarī merā īāduarārē bopoñarī merā īāgura. Yū maīrī merā īāduarārē maīgura”, ārīdi āārīmī. ¹⁶Irasirirā ire masīa. Marīp̄u, Īgū bopoñaduarārē bopoñarī merā īāmi. Masaka Īgūrē bopoñadoremakū meta, Īgūsā ōārō irimakū meta Īgūsārē bopoñarī merā īāmi. ¹⁷Marīp̄u Īgūya werenīri gojadea pūge āsū ārīdi āārīmī Egipto marā opure, faraōrē: “Yū gāāmerōsūta mūrē Egipto marā opū āārībure pībū, m̄ merā yū turarire āārīpererārē īmubu. Āārīperero marārē, yū turagu āārīrīrē

masīdoregū, irasiribū”, ārīdi āārīmī.

¹⁸Irasirigu Īgū bopoñaduarārē bopoñarī merā īāmi. Īgū dorerire p̄duamerārē nemorō p̄duabirimakū yāmi.

¹⁹Yū irasū ārīrīrē p̄rā, musā āsū ārībokoa: “Marīp̄u Īgū basita masakare Īgū dorerire p̄duabirimakū irikeregu, čnasirigu Īgūsārē wajamoāgukuri? čNasirisīa, Īgū gāāmerō irasiririre kāmutasasībokuri marī?” ārī pūrīwisi s̄rēñabokoa. ²⁰Irire irasū ārībirikōāka! Marī masaka ubu āārīrā, Marīp̄u irinerā āārā. Irasirirā Īgūrē: “čNasirigu yure irasū yārī m̄?” ārī pūrīwisi s̄rēñamasībea. Diarisoro irisoro weagore: “čNasirigo yure irasū yārī m̄?” ārīberosūta marīde Marīp̄ure irasū ārīmasībea. ²¹Sorori weago diari merā igo iriduaro irikumo. Irasirigo ōārī soro iriduago, ōārī soro irikumo. Iri diari merāta ubu āārīrī sorodere iriduago, ubu āārīrī soro irikumo. Igo diari merā irirosūta Marīp̄ude masakare Īgū iriduorosūta yāmi.

²²Marīp̄u peamegue Īgū bēomurārē, Īgūsārē Īgū turari merā buro wajamoāburire masīdoregū, Īgūsā n̄erō iririre gūñatura, mumurō marīrō Īgūsārē wajamoābemi. ²³Marī Īgū bopoñarī merā īārā gapure Īgū ōatarigu āārīrīrē masīburo, ārīgū, Īgūsārē irasirigu yāmi. Neōgoragueta marīrē ūmugasigue Īgū āārīrōsūta Īgū merā ōārō āārīmurārē beyedi āārīmī. ²⁴Marīrē beyegū, surāyeri judío masaka watopegue āārīrārē, gajerā judío masaka āārīmerā watopegue āārīrādere beyedi āārīmī, Īgūyarā āārīburo, ārīgū. ²⁵Marīp̄uya werenīri gojadea pūge Īgūya kerere weredupuyudi Oseas, judío masaka āārīmerāyamarē āsū ārī gojadi āārīmī:

Marīp̄u āsū ārīmi: “Yaarā āārībirinerārē: ‘Yaarā āārīma’, ārīgukoa. Yū maībirinerārē: ‘Yū maīrā āārīma’, ārīgukoa”, ārīmi.

²⁶Marīp̄u: “Musā, yaarā meta āārā”, ārīdea nikū marārē: “Yū okanīgū pūrāta āārā”, ārīsūrākuma, ārī gojadi āārīmī.^j

27-28 Isaiás, Israel bumarā gapure āsū arī gojadi āārímí: “Marí Opū ĩgū āriderosūta i ũmū marārē mumurō merā diayeta wajamoāgukumi. Irasirirā Israel bumarā wádiyama ĩmpayeri irirosū wárā āārikererā, mérāgā tausūrākuma”, arī gojadi āārímí. 29 ĩgūta idere arī gojadi āārímí doja:

Marí Opū āārīpererā nemorō turagu, marí ñekūsāmarā āārīturiarārē mérāgārē taubirimakū, marí judío masaka āārīpererā béosubonerā āārībá. Sodoma marārē, Gomorra marārē béoderosūta marídere béobodi āārímí, arī gojadi āārímí.^k

Judío masaka Jesucristoya kerere būremubiridea

30 Irire pérā, ĩnaásū āārīrākuri? Āsū āārā. Judío masaka āārīmerā Marípu merā ĩgūsā ōārō āārīburiire āmabirikkererā, ĩgūsā Jesucristore būremurī merā irire bokama. Irasirigu Marípu ĩgūsārē: “Ōārā āārīma”, arī ĩāmi. 31 Judío masaka gapu: “Marípu Moisére doreri pídeare marí irimakū, marírē: ‘Ōārā, waja opamerā āārīma’, arī ĩāgukumi”, arī gūñadima. Irasū arī gūñakererā, iri dorerire iripeomasībirisīā, Marípu merā ōārō āārībema. 32 ĩNasirirā Marípu merā ōārō āārīberi? Jesucristore būremurō marírō ĩgūsā basi Marípu Moisére doreri pídeare iridea merā gapu, Marípu merā ōārō āārīduadima. Irasirirā Cristore Marípu iriudire būremumerā, Marípu pūrogue neō waabirikuma. ĩgūsā ũtāye, maa deko pídeayegue gubu tuameémejānerā irirosū āārīrākuma. 33 Marípuya werenírí gojadea pūgue Marípu ĩgū magūrē iriburire āsū arī gojasúdero āārībá:

Sugu yu iriubure ũtāye irirosū āārīgārē Jerusalégue pígnra. ĩgūrē būremumerā, iri yegue gubu tuameémejārā irirosū āārīrākuma. Irasirirā yu

pūrogue neō ejabirikuma. ĩgūrē būremurā gapu: “ĩgūrē ubugorata būremukubu”, ārībirikuma. Yu pūro ejarākuma, arī gojasúdero āārībá.^l

10 1 Yaará, yu Israel bumarārē Marípu ĩgū tauburiire būro gāamea. Irasirigu ĩgūrē ĩgūsāya āārīburiire būro sērēbosāa. 2 Diayeta ĩgūsā Marípu gāamerírē būro iriduakererā, ĩgū gāamerírē ōārō pémasībema. 3 Marípu marírē Jesucristore būremurī merā: “Ōārā āārīma”, arī ĩārírē masībema. Irasirirā ĩgūsā basi ōārírē iriduakererā, Marípu Jesucristore būremudoregu iriudire būremubema. Irasirigu Marípu ĩgūsārē: “Ōārā āārīma”, arī ĩābemi. 4 Cristo āārīpereri Marípu Moisére doreri pídeare iripeodi āārímí. Irasirigu Marípu āārīpererā Cristore būremurānorē: “Ōārā, waja opamerā āārīma”, arī ĩāmi.

5 Moisés āsū arī gojadi āārímí: “Marí, Marípu dorerire āārīpereri iripeomakū, Marípu marírē: ‘Ōārā, waja opamerā āārīma, yu merā ōārō āārīrākuma’, arī ĩāgukumi”, arī gojadi āārímí. 6 Marípu marírē: “Ōārā, waja opamerā āārīma”, arī ĩārí gapu āsū āārā. Marí Cristore būremumakū, Marípu marírē: “Ōārā āārīma”, arī ĩāgukumi. Irasirirā āsū arī gūñabirikōāka: “ĩNoā Cristore ũmugasigue āārīgūrē āidijugukuri marírē taudoregu?” arī gūñabirikōāka! Cristo i ũmuguere marírē taugu ejasiadi āārímí. 7 Irasirirā doja: “ĩNoā, boanerā āārírōgue ũkūārí gobegue dijagukuri Cristore siiu murírību?” arī gūñabirikōāka! Marí basi irire irimasīña máa. ĩgū boa, masā, mūrīasiadi āārímí. 8 Marípuya werenírí gojadea pūgue āsū arī gojasúdero āārībá: “Marípuya kerere musā pésiāa. Irire musāya disí merā werenía. Musāya gūñarígue: ‘Diayeta āārā iri’, arī gūñāa”, arī gojasúdero āārībá. Irire, marírē Jesucristo tauri kerere diayeta būremua. Irasirirā masakare irireta werea. 9 Irasirirā

^k 9.29 Is 1.9 ^l 9.33 Is 28.16

maríya disi merá: “Jesús, yu Opu aarími”, ari werenimákú, maríya gũnarígue: “Ígũ boadero puru, Marípu ígũrê masúdi aarími”, ari buremumakú, Marípu marírê perebiri peamegue waabonerârê taugukumi, ígũ merá ôârô aarínikôáburo, arígu. ¹⁰Marípu, marí Jesucristore buremumakú, marírê: “Ôarâ, waja opamerâ aaríma”, ari iâmi. Marí gajerârê: “Jesucristo yure taugu aarími, ígũrê burema”, ari weremakú, marírê peamegue waabonerârê ígũ taumurâ aarímakú yâmi.

¹¹Marípuya werenírí gojadea púgue: “Neô sugu ígũrê buremugũ: ‘Ígũrê ubugorata buremukubu’, aríbirikumi”, ari gojasúdero aaríbú. ¹²Marípu, aarípererâ Opu aarími. Irasirígu judío masakare, judío masaka aarímerâdere srosúta iâmi. Irasirígu aarípererârê ígũrê buremurí merá sêrêrârê ôarírê wári sigukumi. ¹³Marípuya werenírí gojadea púgue asú ari gojasúdero aaríbú: “Yu Opu, yu ñerô irideare yure kátika! ari sêrêrâno tausúrâkuma. Peamegue wajamoasúbirikuma”, ari gojasúdero aaríbú. ¹⁴Irasú aaríkerepuru, marí Opu: “Diayeta marírê taugu aarími”, ari buremumerâ, ígũrê sêrêmasibema. Ígũya tauri kerere pémerâ, ígũrê buremumasibema. Ígũya kerere ígũsârê weregu marímakú, irire masíbirikuma. ¹⁵Marípu ígũya kerere weremurârê iriubirimakú, irire wererâ waabirikuma. Ígũya werenírí gojadea púgue asú ari gojasúdero aaríbú: “Marípuya ôarí kerere, ígũ merá ôârô siunajârí opari kerere wererâ ejamakú iârâ, marí buro usuyâa”, ari gojasúdero aaríbú.

¹⁶Iri Marípu masakare tauri kere aaríkerepuru, wârâ péduabema. Isaías asúta ari gojadi aarími: “Gua Opu, ígũsâ gua wererire péduabema”, ari gojadi aarími. ¹⁷Irasirirâ Cristoya kerere weremakú péduripírâ, ígũrê buremurâkuma.

¹⁸Irasirígu ire sêrêñaduakoa musârê. ¿Israel bumarâ iri kerere

pébiriyuri? Pénerâ aarímá. Marípuya werenírí gojadea púguedere irasúta ari gojasúdero aaríbú:

Marípuya wererimasâ aarípererogoe marírê ígũya kerere wererâ waama. Irasiriro ígũsâ wereri i umu aarípererogoe seyakôaa, ari gojasúdero aaríbú.^m

¹⁹Dupaturi musârê sêrêñaduakoa doja. ¿Israel bumarâ pékererâ, ôârô pémasíbiriyuri? Pémasínerâ aarádima. Yu irire werenemogũ, Moisés arídeare wererurorigura. Asú ari gojadi aarími:

Marípu Israel bumarârê asú arími: “Ubu aarírârê, yaare pémasímerârê yaará aarímakú irigura. Yu irasirimakú iârâ, musâ gapu ígũsârê iaturirâkoo. Irasirígu musârê ígũsâ merâ guamakú irigukoo”, arími, ari gojadi aarími Moisés.ⁿ

²⁰Puru Isaíade: “Irasú aríbokoo”, ari, güiri marírô asú arínemopeodi aarími: Asú arími Marípu: “Yure amamerâ gapu yure bokama. Irasirígu yure masímerârê yure masímakú iribu”, arími, ari gojadi aarími Isaías.^o

Judío masaka aarímerâ Marípuyarâ aaríburire weregu irasú ari gojadi aarími. ²¹Israel bumarâ gapure asú ari gojadi aarími: “Asú arími Marípu: ‘Umuriku yu merá ôârô aaríduarâ aarika! arádibu ígũsârê. ‘Ígũsâ gapu yu dorerire tarinugârâ, yure péduabirima’, arími”, ari gojadi aarími Isaías.

Marípu Israel bumarârê beyedeamarê gojadea

11 ¹Irasirígu musârê ire sêrêñagura. ¿Marípu Israel bumarârê: “Yaará aaríma”, arídero puru, ígũsârê béokôayuri? Béobiridi aarími. Yude Israel bumu, Abraham parâmi aaríturiaguta Benjamíya bumu aarâ. ²Iripoegue Marípu Israel bumarârê ígũyarâ aaríburo, arígu, beyedi aarími. Ígũ irasú beyenerârê béobemi. Musâ Marípuya kerere

^m 10.18 Sal 19.4   ⁿ 10.19 Dt 32.21   ^o 10.20 Is 65.1

weredupuyudi Elías ñgürë: “Israel bumarâ waja opama”, ârideare masîkoa. Irire Marîpuya werenîrî gojadea pûgue âsü ârî gojadi âârîmî: ³“Yü Öpü, Israel bumarâ moya kerere weredupuyurimasârë wêjêkôâma. Mürë sidea soepeorore tuúmeédîjukôâma. Irasirigü ñgüsâ watope yü sugûta mürë büremua. Yü irasü âârîmakü îarâ, yudere wêjêduama”, ârî gojadi âârîmî. ⁴Ëgü irasü ârîmakü pégu, Marîpu âsü ârî yujüdi âârîmî: “Mü, sugûta âârîbea. Yaarâ siete mil âârîma. Ëgüsârë iritamubü. Irasirirâ yure ôârö büremuma. Baal wâikugü keori weadeare neö büremubema. Irasirigü mürë wêjêduarârë güibirikôâka!” ârîdi âârîmî. ⁵Elías âârîripoe Marîpu ñgü beyenerârë iritamuderôsüta daporadere Israel bumarâ watopere surâyeri ñgü beyenerârë iritamumi. Irasirirâ ñgürë büremuma. Ëgüsârë bopoñarî merâ îâsîâ, beyedi âârîmî. ⁶Ëgüsâ iririkürîre îâgü meta beyedi âârîmî. Ëgüsârë bopoñagü beyedi âârîmî. Ëgüsâ ôârö iriadero pürü ñgüsârë beyegü, bopoñagü meta iribokumi. Ëgüsâ ôârîrë iridea waja âârîbokuyo.

⁷Âsü âarâ. Israel bumarâ ñgüsâ iriri merâ, Marîpu ñgüsârë: “Ôârâ âârîma”, ârî îâmakü gââmekererâ, ñgüsâ Marîpu merâ ôârö âârîburire neö bokabema. Irasirirâ Marîpuyare neö pémasîmerâ dujama. Marîpu beyenerâ gapü ñgü merâ ôârö âârîma. ⁸Marîpuya werenîrî gojadea pûgue âsü ârî gojasüdero âârîbü: “Marîpu ñgürë gââmemerârë ñgüyare pémasîbirimakü yâmi. Irasirirâ diayemarë pékererâ, pémasîbema. ñgü iririre îakererâ, îâmasîbema. Daporaguedere irasüta âârînikôâma”, ârî gojasüdero âârîbü.

⁹Davide âsü ârîdi âârîmî Marîpüre: Israel bumarâ bosenürî irirâ ñerö yâma. Irasirigü, ñgüsâ ñerîrë iriri merâ ñgüsârë wajamoâsümurâ âârîmakü irika!

¹⁰Ëgüsârë pémasîmerâ, koye îâmerâ irirosü waamakü irika! Ümürîk

nekürî üumarâ sügü pürîsürâ irirosü ñerö tarimakü irika! ârîdi âârîmî David Marîpüre.^p

Marîpu judío masaka âârîmerârë taugukumi, ârî gojadea

¹¹Gaji müsârë sêrêñanamogura. ¿Judío masaka Jesucristore büremubirimakü, Marîpu ñgüsârë béopeoköyuri? Béopeobiridi âârîmî. Ëgüsâ Cristore irasü büremubirimakü, daporare judío masaka âârîmerâ gapü Marîpu taumurâ âârîma. Ëgüsârë ñgüyarâ waamakü yâmi, judío masakade ñgüsârë îäküî, ñgüsâde Cristore büremuburo, ârîgü. ¹²Judío masaka Cristore büremubirisîâ, Marîpu ñgüsârë: “Yü pürârë ôârî sîgura”, ârideare opabema. Irasirirâ judío masaka âârîmerâ gapü Cristore büremurâ, irire oparâkuma. Pürü judío masaka Cristore büremumakü, âârîpererârë i ümu marârë nemorö ôârö waarokoa.

¹³Daporare müsârë judío masaka âârîmerârë weregura. Jesucristore yure müsârë judío masaka âârîmerârë ñgüya kerere weredoregü pími. Ire weregü, ubugora irigü meta yâa. ¹⁴Ëgüyare weregü, gajipoe irigü surâyeri yaarârë judío masakare müsârë îäküimakü iribokoa, ñgüsâde Jesucristore büremuburo, ârîgü. ñgürë büremurâ, tausürâkuma ñgü merâ ôârö âârîmurâ.

¹⁵Marîpu judío masakare Cristore büremumerârë béomakü, gajerâ gapü ñgü merâ siuñajârî opama. Judío masakade ñgürë büremumakü, ôâtarirokoo. ñgüsâ boanerâgue masânerâ irirosü Marîpu merâ perebiri okarîre oparâkuma. ¹⁶Âsü âarâ. Pâ iriri merâ suru irîpuroriduru Marîpüre sîmakü, âârîpereri iri pâ iriri Marîpuya âarâ. Yukü nügürî Marîpuya âârîmakü, irigü düpürîde ñgüya âarâ. Gûa ñekü Abraham, irigü nügürî irirosü âârîdi âârîmî. Marî Jesucristore büremurâ Abraham parâmerâ âârîturiarâ âarâ. Irasirigü Marîpu ñgürë: “Yaagu âârîmî”, ârî îâderosüta marîdere: “Yaarâ âârîma”, ârî îâmi.

^p 11.10 Sal 69.22-23

¹⁷Judío masaka olivogu dɔpuri irirosú āārīma. Īgūsā irasú āārīkerepuru, su dɔpurire ditibéodosú Marīpu surāyeri Īgūsārē béodi āārīmí. Puru iri dɔpuri āārīderore gajigu olivo makānámuma dɔpurire purīneaturoregu, wiiri, puñeāturosú iridi āārīmí. Irasiriderosú musārē judío masaka āārīmerārē Īgūyarā ñajámakū iridi āārīmí. Irasirirā musā judío masaka āārībirikererā, āārīpereri Marīpu Abraham parāmerā āārīturiarārē òārīrē sīgura, ārideare musāde ñeānerā āārībú. ¹⁸Musārē Īgū irasirimakū: “Gua judío masaka nemorō òārā āārā”, ārī gūñabirikōāka! Ire gūñaka! Judío masaka olivogu Marīpu otedi irirosú āārīma. Musā gapu irigugue Īgū āitúdea dɔpuri irirosú āārā. Irasirigu judío masaka merā musārē iritamumi. Musā merā meta Īgūsārē iritamumi.

¹⁹Musā judío masaka āārīmerā gapu āsú ārībokoa: “Surāyeri judío masakare, olivogu dɔpurire ditibéodosú Marīpu Īgūsārē béodi āārīmí. Irasú béogu, gají dɔpurire irigugue Īgū āitúderosú marīrē pídi āārīmí, Īgūyarā āārīmurārē”, ārībokoa musā. ²⁰Irasúta āārā. Īgūsā Jesucristore bɔremubirīdea waja Marīpu Īgūsārē béodi āārīmí. Irasirigu musādere Cristore bɔremubirimakū, Īgūyarā āārīmakū iribiribodi āārīmí. Irasirirā: “Gua judío masaka nemorō òārā āārā”, ārī gūñabirikōāka musā! Irasú ārīmerāta Marīpore òārō goepeyari merā bɔremuka! ²¹Purorima dɔpuri irirosú judío masaka Marīpuyarā āārīpurorinerā āārīmā. Musā gapu Īgūsā puru Īgūyarā waanerā āārībú. Irasirigu Marīpu Īgūyarā āārīpurorinerā Īgūrē bɔremubirimakū, Īgūsārē béodi āārīmí. Musā Īgūrē bɔremubirimakū, Īgūsārē béoderosúta musādere béogukumi. ²²Marīpu òārō irigu bopoñarīrē, Īgū turari merā wajamoārīrē pémasika! Īgūrē bɔremumerārē wajamoāgukumi. Irasirikeregu, musā piriro marīrō Īgūrē bɔremunīmakū, musārē òārō

irigukumi. Īgūrē bɔremubirimakū, ñerī dɔpurire Īgū ditibéodosúta musādere béogukumi. ²³Judío masaka Īgū béosūnerā Jesucristore bɔremumakū, Īgūsārē yuku dɔpurire ditibéodeare dupaturi iriguguetā āituro irirosú irigukumi, Īgūyarā ñajámakū irigu. Īgū suguta Īgū turari merā irire irimasími. ²⁴Musā judío masaka āārīmerā olivo makānámuma dɔpuri irirosú āārā. Judío masaka gapu Īgū beyepurorinerā āārīmā. Olivogu Marīpu otedi irirosú āārīma. Musā irigugue Īgū āitúdea dɔpuri irirosú āārā. Irasirigu Marīpu musārē Īgūyarā ñajámakū iridi āārīmí. Musārē irasirikeregu, judío masakare Īgū beyepurorinerā gapure musā nemorō Īgūyarā dupaturi ñajámakū irimasími.

Purugue Israel bumarārē Marīpu taugukumi, ārī gojadea

²⁵Yaarā, masaka iripoege masībīrideare, Marīpu Īgū gūñaderosúta iriburire weregura musārē: “Gua judío masaka nemorō masīpeokōāa”, ārī gūñabirikōāburo, ārigū. Wārā judío masaka Marīpuyare pémasitūrabema dapa. Marīpu judío masaka āārīmerārē: “Bɔremurākuma”, ārīnerākuta Cristore bɔremudero puru, judío masakade bɔremurākuma. ²⁶Īgūsā irasú bɔremumakū, āārīpererā Israel bumarārē Marīpu Īgūsā peamegue waabonerārē taugukumi. Īgūya werenírī gojadea pūgue āsú ārī gojasúdero āārībú:

Jerusalégue, Sión wāikuri makāgue, judío masakaya makāgue Īgūsārē taubu aarigukumi. Īgūsārē Jacob parāmerā āārīturiarārē Īgūsā ñerīrē béogukumi.^q

²⁷Marīpu āsú ārīmi: “Īgūsārē ñerīrē béogu, yu Īgūsārē ārideare irigukoa”, ārī gojasúdero āārībú.^r

²⁸Inūguere wārā judío masaka Jesucristoye kerere péduamerā, Marīpuye iāturiarā āārīmā. Īgūsā irasú āārīmakū, musā judío masaka āārīmerā gapu Cristore bɔremunūgābu. Irasirigu

^q 11.26 Is 59.20   ^r 11.27 Jer 31.33-34

Marĩpu judío masaka ñekúsamará ígũ beyenerá ígũsá áarĩmakũ, ígũsārē áarĩturiarãdere maĩmi. ²⁹“Ígũsārē òarĩrē sīgũra”, ári gũñadeare gorawayubemi. Ígũ áriaderosíta ígũ beyenerãre òarĩrē diayeta sīgũkumi. ³⁰Iripoeguere musãde Marĩpu dorerire tarinũgãnerã áarĩbũ. Inũguere judío masaka Marĩpu dorerire ígũsá tarinũgãmakũ ígũ, musã gapure bopoñarĩ merã ãĩmi. ³¹Daporare judío masaka ígũ dorerire tarinũgãrã áarĩma. Ígũsá irasũ áarĩkerepũ, Marĩpu musãrē bopoñarĩ merã ãrõsũta, ígũsãdere bopoñarĩ merã ãĩmi. ³²Ásũ áarã. Marĩpu áarĩpererã masakare ígũ dorerire ígũsá tarinũgãmakũ, ígũsārē peresu irigu irirosũ iridi áarĩmĩ, pũrgue ígũ áarĩpererãre bopoñarĩ merã ãarĩrē masĩburo, árigũ.

³³Marĩpu marĩrē bopoñatarigu, turatarigu, áarĩpererire masĩpeogu áarĩmi. Irasirirã marĩ ígũ gũñarĩrē, ígũ iriburire òarõ pémasĩbea. ³⁴Ásũ ári gojasũdero áarĩbũ Marĩpũya wenenĩrĩ gojadea pũgue: “Masaka marĩ Opũ gũñarĩrē òarõ pémasĩbema. Irasirirã ígũrē: ‘Ásũ irika!’ ári weremasĩbema. ³⁵Marĩpũre gajino sĩ, pũrũ: ‘Marĩrē wajamomĩ’, neõ árimasĩbema”, ári gojasũdero áarĩbũ. ³⁶Marĩpu áarĩpererire iridi áarĩmĩ. Ígũ turari merã áarĩpererire áarĩmakũ iridi áarĩmĩ. Irasiriro áarĩpererĩ ígũya dita áarã. Irasirirã áarĩpererã ígũrē: “Òãtaria mu”, ári, usũyari sĩnĩkõarã! Irasũta irirã!

**Marĩpu dorerire irinĩkõaka!
ári gojadea**

12 ¹Yaarã, Marĩpu marĩrē buro bopoñarĩ merã ãĩmi. Irasirirã marĩrē ígũrē buremurã waibu sũnaderosíta daporare marĩ basita sĩrõ gããmea. Irasirirã marĩ okaro bokatiũrõpã ígũyarã áarĩrã ígũ dorerire òarõ irinĩkõarã! Ígũrē marĩ merã usũyamakũ gããmerã, irasirirãkoa. Ásũ iriro gããmea marĩrē ígũrē buremurãrē. ²I umũ marã ígũsã ñerĩ iririkurire neõ irinemobirikõarã! Ásũpero gapũ áarĩrã! Marĩpũre: “Gũa gũñarĩrē òarĩ

gapure gorawayuwãgãnĩkõaka!” áarĩrã! Ígũ marĩrē gorawayumakũ, marĩ ígũ gããmerĩrē: “Ásũ áarã”, ári masĩrãkoa. Ígũ gããmerĩ, òarĩ dita áarã. Iri, ñerĩ marĩrĩ áarã. Marĩ ígũ gããmerĩrē irirã, ígũrē usũyamakũ irirãkoa.

³Marĩpu yũre òarõ irigu, musãrē ígũya kerere weredoregu beyedi áarĩmĩ. Irasirigu musãrē áarĩpererãre ásũ ári weregura. Neõ sugũ irimasĩbirikeregũ: “Yũ irikõãmasĩa”, ári gũñabirikõãrõ gããmea. Marĩ irimasĩrĩ direta: “Diaye irimasĩa”, ári gũñarõ gããmea. Irasirirã marĩ masakakũ ásũ ári gũñarã: “Marĩpu yũre irimasĩrĩ pídeare ígũrē yũ buremurõ oparosũta yũ bokatiũrõ irimasĩa”, ári gũñarã! ⁴Sugũ masakũya dupũ ásũ áarã. Su dupũ áarĩkerero, wãri opãa. Wãri áarĩkerero, sũrosũ moãbe. ⁵I irirosũta marĩ Jesucristore buremurã wãrã áarĩkererã, ígũ merã áarĩrã sugũya dupũ irirosũ áarã. Irasirirã marĩ áarĩpererã su dupũma moãrõ irirosũ yãa.

⁶Irasirigu Marĩpu marĩrē maĩgũ, marĩ masakakure gajerõsũperi dita marĩ irimasĩburire pídi áarĩmĩ. Irasirirã irire òarõ iriro gããmea. Marĩrē ígũya kerere weretaudoregũ pímakũ, marĩ ígũrē buremurõ oparosũta ígũyare gajerãrē òarõ weretauro gããmea. ⁷Marĩrē gajerãrē iritamudoregu pímakũ, ígũsārē òarõ iritamurõ gããmea. Gajerãrē ígũyare buedoregũ pímakũ, ígũsārē òarõ buero gããmea. ⁸Marĩrē gajerãrē gũñaturamakũ irimurãrē pímakũ, irire òarõ iriro gããmea. Marĩrē gajerãrē ígũsã gããmerĩrē sĩmurãrē pímakũ, gajinorē sĩrã òarõ usũyari merã sĩrõ gããmea. Marĩrē gajerãrē doremurãrē pímakũ, òarõ merã dorero gããmea. Marĩrē gajerãrē bopoñarĩ merã iritamumurãrē pímakũ, ígũsārē iritamurã usũyari merã iritamurõ gããmea.

**Jesucristore buremurã ásũpero
áarĩdorea, ári gojadea**

⁹Gajerãrē maĩrã, diayeta maĩka! Ñerĩrē dooka! Òarĩ gapũ direta iriwãgãnĩka! ¹⁰Musã Jesucristore buremurã, sugũ pũrã gãme maĩrõsũta

musä merāmarā merā gāme maika!
 Īgūsāya āārīburire musāya nemorō
 gūñaka! Buremurī merā ōārō gāme
 iritamuka!

¹¹ Marīpu Opu dorerire irirā, neō tébori
 marirō ōārō usuyari merā irika!

¹² “Marīpu ōārō iritamugukumi yure”,
 āri, usuyari merā Īgū iritamuburire
 yūka! Irasirirā ñerō tarirā, Marīpūre
 piriro marirō surosū gūñaturari
 merā buremunīkōāka! Īgūrē irasū
 sērēnkōāka!

¹³ Jesucristore buremurā gajino
 gāamemakū ĩārā, musā opari merā
 Īgūsārē iritamuka! Musāya wiirigue
 ejarārē ōārō bokatīrīñeāka!

¹⁴ Musārē ñerō irirārē Īgūsāya
 āārīburire Marīpūre sērēbosaka! “Īgūsā
 yure ñerō iriri waja Īgūsārē wajamoāka!”
 āri sērēbirikōāka!

¹⁵ Gajerā usuyamakū ĩārā, Īgūsā merā
 musāde usuyaka! Gajerā oremakū ĩārā,
 musāde Īgūsā merā oreka!

¹⁶ Gajerā merā surosū usuyari
 merā āārīrikūka! “Yū gajerā nemorō
 ōāgū āārā”, āri gūñabirikōāka! Ubu
 āārīrā merādere ōārō āārīrikūka!
 “Masitarinugāgū āārā yu”, āri
 gūñabirikōāka!

¹⁷ Gajerā musārē ñerō irikerepuru,
 Īgūsārē ñerō iri gāmibirikōāka! Ñerī
 gapure irirono irirā, āārīpererā masaka
 ĩūrōrē ōārī gapure irika! ¹⁸ Āārīpererā
 merā musā ōārō āārīrikuburosūta musā
 bokatīūrō ōārīrē irika! ¹⁹ Yaarā yu maīrā,
 gajerā musārē ñerō irikerepuru, ñerō
 iri gāmibirikōāka! Musā basi Īgūsārē
 wajarākubirikōāka! Marīpu gapu
 musārē ñerō irinerārē wajamoāgukumi.
 Īgūya werenīrī gojadea pūgue āsū āri
 gojasūdero āārībā: “Marī Opu āsū ārīmi:
 ‘Yū gapu, masaka ñerō iridea waja
 Īgūsārē wajamoāgū āārā. Īgūsārē diayeta
 wajamoāgura’, ārīmi”, āri gojasūdero
 āārībā. ²⁰ Gaji āsū āri gojasūdero
 āārībā: “Mūrē ĩaturīgu waboamakū
 ĩāgū, baari ejoka! Īgū ñemesibusūmakū
 ĩāgū, ĩirīrī tīāka! Mū irasirimakū, Īgū
 mūrē ñerō irideare gūyasīrīgukumi”.

²¹ Irasirirā musārē ñerō irinerārē ñerō iri

gāmibirikōāka! Ñerī gapure irirono irirā,
 Īgūsārē ōārō irika! Irasiriri merā ñerī
 iririre tarinugārāko.

13 ¹ Marīpu dita i ūmū marā
 oparārē sóomi. Īgū pīnerā
 āārīma. Irasirirā āārīpererā Īgūsārē
 ōārō yujaka! ² Sugu oparārē
 tarinugāgūno, Marīpu pīnerārē
 tarinugāgū yāmi. Marīpu Īgūsārē
 tarinugārārē wajamoāgukumi. ³ Oparā,
 ōārō irirārē gūimākū iribema. Ñerō
 irirā gapure gūimākū yāma. Gūimerāta
 āārīrikuduarā, ōārō irika! Irasirimakū,
 oparā musārē: “Ōārō yāa”, ārīrākuma.
⁴ Marīpu Īgūsārē musāya āārīburire
 iritamudoregu pīdi āārīmī. Irasirirā
 ñerō irirā gūika! Oparā, ñerī irirārē
 wajamoārā, Marīpu dorero irirāta yāma.
 Marīpu ñerō irirārē wajamoādoregu
 oparārē pīdi āārīmī. ⁵ Irasirirā oparā
 marīrē doremakū, buremurī merā
 Īgūsā dorerire ōārō yujuro gāamea.
 Wajamoārī, ārīrā dita yujūbirikōārō
 gāamea. “Marīpu ĩūrō Īgū gāamerīrē
 iridūakoa”, āri gūñarī merā Īgūsā
 dorerire ōārō yujuro gāamea. ⁶ Oparā
 Īgūsā moārīrē ōārō irirā, Marīpūre
 moāboerā irirosū āārīma. Irasirirā Īgūsā
 wajasearopā keoro wajarika!

⁷ Āārīpererā oparā dorerosūta keoro
 irika! Īgūsā wajaseamakū wajarika!
 Īgūsā gajinorē irimurā wajaseamakūde
 wajarika! Irasirirā musā oparārē
 buremuka! Īgūsārē gopeyari merā ĩāka!

⁸ Neō gajerārē wajamorīrē
 opabirikōāka! Īgūsārē wajamorīrē
 oparono irirā, maīrī gapure opaka!
 Sugu Īgū bokajagunorē maīrē merā
 iritamugūno, Marīpu doreri pīdeare
 keoro irigu yāmi. ⁹ Āsū ārā Marīpu doreri
 pīdea: “Gajigu marāpo merā, nomede
 gajego marāpu merā ñerō iribirikōāka!
 Masakare wējēbēobirikōāka!

Yajabirikōāka! Gajerāyamarē ārīgatori
 merā werebirikōāka! Gajerāyare
 uaribejabirikōāka!” āri werea. Gaji Īgū
 doreri pīdea āsū ārā: “Mū basi maīrōsūta
 mū purō āārīrādere maika!” āri werea.
 Musā gajerārē maīrā, Marīpu doreri
 pīdea āārīpererire irirā yāa. ¹⁰ Gajerārē

maigũno, igũsarẽ neõ ñerõ iribemi. Irasirigu igũsarẽ maigũno, Marĩpu doreri pĩdeare iripeogu yami.

¹¹I aarĩpererire gũñaka! Irasirirã pẽmasĩka! Kãrĩrã irirosũ aarĩbirikõaka! Marĩ iripeogue Jesucristoya kerere buremupurorirã, umugasigue marĩ waaburi duyataria, arãdibu. Daporare marĩ masia. Jesucristo dupaturi aariburo merõ duyaa. ¹²Irasiriro boyomurĩro irirosũ aarã. Irire masirã, ñerĩrẽ masaka naĩĩarõoge iririre pirirã! Õarĩrẽ boyorogue masaka iũrõ iriri gapure irirã! Marĩ irasirirã, Marĩpu turari merã ñerĩ iririre pirikõarãkoa. ¹³Irasirirã masaka umu merã deyorogue õarĩrẽ irirã irirosũ irirã! Bosenurĩ aarĩmakũ, mejã, gainĩbirikõarã! Nome merã ñerõ iribirikõarã! Nomedẽ uma merã ñerõ iribirikõaburo. Gajerã merã gãme guaseobirikõarã! Gajerãyare ububirikõarã! ¹⁴Asũ gapu aarĩrikurã! Marĩ Opu Jesucristo iritamurĩ merã igũ irirosũ õarõ aarĩrikurã! Marĩ ñerĩ uaribejarire iriduarire pirikõarã!

Marĩ Jesucristore buremurã gãme werewuabirikõarõ gãamea

14 ¹Sugu Jesucristore buremuturabi aarĩkeregu, igũ musã merã aarĩduamakũ, igũrẽ werewuaro marĩrõ ñeãka! Igũrẽ ñeãrã, Marĩpuyare masĩbirimakũ iãrã, igũ merã guaseobirikõaka! ²Gajerã surãyeri Jesucristore buremurã: “Marĩ aarĩpereri baamakũ õãgorãa”, arĩma. Gajerã gapu Jesucristore buremuturamerã: “Marĩ waibu diĩ baarã, Marĩpu dorerire tarinugãbokoã”, arĩ gũñama. Irasirirã oterĩ direta baarikuma. ³Aarĩpererire baagu, oterĩ direta baagure irasũ iãbeobirikõaburo. Oterĩ direta baagude aarĩpererire baagure: “Irasũ baamakũ ñegorãa”, arĩbirikõaburo. Marĩpu aarĩpereri baagudere: “Yaagu aarĩmi”, arĩ iãsiadi aarĩmi. ⁴Marĩ gajigure moãboegure: “Ñerõ yãa”, arĩmasĩbirikoa. Igũ opu dita irasũ arĩmasĩmi. Marĩ

Jesucristore buremurãde irasũta aarã. Irasirirã marĩ gajerã Jesucristore buremurãrẽ: “Ñerõ yãa”, arĩmasĩbirikoa. Marĩpu igũsã Opu aarĩmi. Igũ suguta igũsarẽ: “Õarõ yãa, o ñerõ yãa”, arĩmasĩmi. Igũ turagu aarĩsĩa, igũyarãrẽ igũrẽ õarõ buremuturamakũ irigukumi.

⁵Gaji werenemogura musãrẽ. Surãyeri: “Sunũta gajinurĩ nemorõ Marĩpure buremurõ gãamea”, arĩ gũñama. Gajerã gapu: “Aarĩpererinurĩ surosũ, Marĩpuya aarã”, arĩ gũñama. Irasirirã masakaku: “Marĩpu yure asũ irimakũ gãamemi”, arĩ gũñarõ gãamea. ⁶Sugu: “Irinũno direta nerẽ, Marĩpure buremudorea”, arĩ gũñagũ, Marĩpure buremubu irasũ arĩ gũñami. Gajigu aarĩpererire baagude Marĩpure: “Yu baari, mu sidea aarã”, arĩ, usuyari simi. Irasirigu igũde Marĩpure buremugũta aarĩmi. Gajigu gajinorẽ baabide Marĩpure buremumi. Igũde Marĩpure: “Yu baari, mu sidea aarã”, arĩ, usuyari simi.

⁷Marĩ okarã, boarãde marĩ basi: “Asũ irigurã”, arĩmasĩña mã. ⁸Marĩ, Jesucristoyarã marĩ okarinurĩrẽ igũyare irimurã aarã. Marĩ boadero puruguedere igũyarã aarĩnikõarãkoa. Irasirigu marĩ okamakũ, marĩ boamakudere Cristo marĩ Oputa aarĩnikõãgukumi. ⁹Irasũta aarã. Cristo boa, puru masadi aarĩmi aarĩpererã okarã, boanerã Opu aarĩbu.

¹⁰Iro merẽ, ñnasirirã musã gajerã Jesucristore buremurãrẽ: “Ñerõ yãma”, arĩ werewuari? Ñnasirirã igũsarẽ irasũ iãbeokõarĩ? Cristo marĩ aarĩpererãrẽ igũ diaye nidoregukumi marĩ irideare werebu. Irasirirã gajerã Jesucristore buremurãrẽ: “Ñerõ yãma”, arĩ werewuabirikõarõ gãamea. ¹¹Marĩpuya werenĩrĩ gojadea pũgue asũ arĩ gojasũdero aarĩbũ:

Asũ arĩmi marĩ Opu: “Yu okagu aarã. Yu werenĩrĩ diayeta aarã. Aarĩpererã yu iũrõ ñadukupuri merã ejamejãrãkuma. Aarĩpererã yure: ‘Mu, gua Opu õãgũ, turagu aarã’, arĩrãkuma”, arĩ gojasũdero aarĩbũ.^s

^s 14.11 Is 45.23

¹²Irasirirā, Marīpu marī irideare sērēnamakū, marī masakaku āārīpereri marī irideare wererākoa.

**Neō musā iriri merā gajerā
Jesucristore buremurārē
nerī irimakū iribirikōāka!**

¹³Irasirirā gāme werewuanemobirikōārā! Āsū gapu āri gūñarā! “Gua iriri merā gajerā Jesucristore buremurārē nerī irimakū iridubirikoa”, āri gūñarā! ¹⁴Yu, marī Opu Jesucristore buremugū, āsū oārō masā. Āārīpereri Marīpu baari pīdea oāgorāa yure. Gajigu gapu: “Yu irire baamakū, ñegorāa”, āri gūñamakū, ĩgūrē diayeta ñegorāa. ¹⁵I diayeta āārā. Gajigu Jesucristore buremugū, ĩgū baabirire musā baamakū ĩāgū: “Iri Marīpu baadorebiridea āārā”, āri gūñakeregu, musārē ĩākūi, baabokumi. Irasū baagu: “Ñerō iriabu”, āri gūñarikubokumi. Irasirirā, ĩgū baabirire dupaturi baarā, ĩgūrē maīrā meta yāa. Cristo ĩgūdere boabosadi āārīmī. Irasirirā musā baari merā gajigu Cristore buremugūrē poyanorēbirikōāka! ¹⁶Irasirirā: “Gua āsū iriri oāgorāa”, āri gūñakerepuru, gajerā gapu musārē: “Ñerō yāma”, āri werewuamakū pērā, dupaturi irire irinemobirikōāka! ¹⁷Marīpu ĩgūyarārē doreri: baa, irirī meta āārā. I gapu āārā. Diayemarē irinīrī, ĩgū merā siuñajārī opari, usuyari merā āārīrī āārā. Irire Ōāgū deyomarīgū iritamurī merā irisūa. ¹⁸Sugu irasūta Cristoyare oārō irigu Marīpūre usuyamakū yāmi. Masakade ĩgū oārō irimakū ĩārā, ĩgūrē: “Ōārō yāmi”, ārirākuma.

¹⁹Marīpu merā siuñajārī opamurā, marī basi gāme iritamumurā irasiriro gāāmea. Irire irirā, Jesucristore buremunemowāgānīrākoa. ²⁰Marīpu Jesucristore buremurānorē ĩgū merā oārō āārīmakū yāmi. Irasirirā, musā baari merā Marīpūyare ĩgūsā iririre pirimakū iribirikōāka! Diayeta āārīpereri Marīpu baari pīdea oārī dita āārā. Gajigu ĩgū baabirire musā baamakū ĩāgū: “Iri Marīpu baadorebiridea

āārā, irire baagu ñerō iribokoa”, āri gūñakeregu, musārē ĩākūi, baagu ñerō iribokumi. Irasirirā musā irire baarā, ĩgūrē ñerō irimakū iribokoa. Musā irasiriri ñegorāa. ²¹Gajigu Jesucristore buremugūrē marī iriri merā ĩgūrē ñerī irimakū iribokoa, ārīrā, āsūpero iriro gāāmea. ĩgū waibu diī baabirimakū ĩārā, irire baabirikōārō gāāmea. Igui deko pāmudeare ĩgū iribirimakū ĩārā, irire iribirikōārō gāāmea. ĩgūrē Jesucristore buremuturabirimakū iribirikōārō gāāmea. ²²“Marīpu ĩūrō yu iriri oāgorāa”, āri buremugūno irimarē gajerā buremuturamerārē guaseobirikōāburo. Sugū: “Marīpu ĩūrō ñerō iribeaa, waja opabea, diayeta yāa”, āri gūñagū, usuyari merā āārīgukumi. ²³Gajigu gapu: “Iri baarire baagu, ñerō iribokoa”, āri gūñarikukeregu irire baagu, waja opami. Irasirirā: “Marī āsū irirā, ñerō iribokoa”, āri gūñarikukererā irire irirā, waja opāa. Āārīpereri marī irasiriri, ñerī iriri āārā.

**Gajerāya āārīburidere gūñarō
gāāmea, āri gojadea**

15 ¹Marī Jesucristore buremurā, ĩgūrē buremuturamerārē iritamurō gāāmea. Marīya āārīburi direta iribirikōārō gāāmea. ²Marī masakaku marī puro āārīrāya āārīburire gūñarō gāāmea, ĩgūsāde Jesucristore buremunemowāgāburo, ārīrā. ³Cristode ĩgūyama direta iribiridi āārīmī. Marīpūya gapure iridi āārīmī. Irasiriro ĩgūrē waadeare Marīpūya werenīri gojāde pūge āsū āri gojasūdero āārībū: “Mūrē ñerō werenīrā, yuguerē ārīmeétuma”. ⁴Āārīpereri iripoegue Marīpūya werenīri gojāde marīrē buedorero gojasūdero āārībū. Irire buerā, gūñatura, oārō yūjupūrākūrākoa. Irasirirā ñerō tarirā, Marīpu iritamubirire usuyari merā yūa. ⁵Marīpu marīrē gūñatura, oārō yūjupūrākūmakū irigu, Jesucristo gāāmerōsūta musārē sugū pūrā irirosū surosū āārīrikūmakū iriburo. ⁶Irasirirā musā āārīpererā suro merā Marīpūre

marí Opu Jesucristo Pagure: “Óataria mu”, ári, usuyari sirákoa.

**Jesucristo judío masaka
äärímerärē tauburire gojadea**

⁷ Jesucristo ígū marírē ñeãderosüta maríde gajerärē òãrō gāme bokatíríñeãrō gāamea, äärípererā Marípure: “Óataria mu”, áriburo, árirā. ⁸ Musärē ire werea. Marípu gwa ñekūsamarärē ígū: “Ásū irigura”, árideare diaye iridi äärími. Irasirígu Jesucristo judío masakare iritamugū i ũmugwere aaridi äärími. Ígū irasiriri merā ígū Pagu árideare iri ímupeodi äärími. ⁹ Irasū äärímakū, judío masaka äärímerā: “Marípu guadere bopoñagū òátarimi”, áridoregu, aaridi äärími. Marípuya wereníri gojadea pūgue gojaderosüta irasiridi äärími. Ásū ári gojasüdero ääríbá:

Marípure ásū árimi: “Judío masaka äärímerā watopegue murē usuyari sígura. ‘Turatarígu äärā’, ári bayapeogura murē”, árimi, ári gojasüdero ääríbá.[†]

¹⁰ Gajeroguedere ásū ári gojasüdero ääríbá:

Musā judío masaka äärímerā Marípuyarā judío masaka merā usuyaka! ári gojasüdero ääríbá.[‡]

¹¹ Gajeroguedere ásū ári gojasüdero ääríbá:

Äärípererā judío masaka äärímerā Marípure: “Óataria mu”, ári, usuyari síburo. Ääríperero marā masaka: “Ígū turatarígu äärími”, áriburo, ári gojasüdero ääríbá.[§]

¹² Isaíade ásū ári gojadi äärími David pagu, Isaí wáikugure gojagu:

Isaí parāmi ääríturiagu aarigukumi. Irasū aarígū, judío masaka äärímerā Opu ääríngukumi. Ígūsā ígürē: “Guare taubu äärími”, ári buremurākuma, ári gojadi äärími.[¶]

¹³ Marípu marírē ígū òãrō iriburire usuyari merā yúmakū irígu, musärē

ígürē buremurärē usuyari, siuñajārí sínemoburo. Irasirirā musā Óägū deyomarígū iritamurí merā nemorō usuyari merā yúrākoa.

¹⁴ Yaará musā, yu pēñamakū, Jesucristore buremurā, gajerā merā òãrō äärírikua. Cristoyare òãrō masía. Irasirirā musā basi irire òãrō gāme weremasía. ¹⁵ Musā irasū masíkerepuru, i papera pūguere güiro marírō irire gojáa, musā masídeare kátibirikōáburo, árigū. Marípu yure òãrō irígu, musärē Jesucristoyare buedoregu pími. ¹⁶ Ígū yure irasū pímakū, paía Marípure gajino sírō irirosüta yu judío masaka äärímerärē ígürē wiaduakoa, ígūyarā ääríburo, árigū. Irasirígu ígūsārē Jesucristoya kerere buea. Yu irasū buemakū pérā, Jesúre buremurākuma. Ígūsā irasū buremumakū íägū, Marípu ígūsārē: “Óärā ääríma”, ári íägukumi. Óägū deyomarígū ígūsārē Marípuyarā waamakū irigukumi. Irasirígu Marípu ígūsārē: “Yaará ääríma”, ári ñeägukumi.

¹⁷ Yu Jesucristore buremugū, ígū iritamurí merā Marípu yure pídeare òãrō yáa. Irasirígu yu moärí merā òãrō pēñáa. ¹⁸ Irasirígu Jesucristo yu merā iridea direta musärē weregura. Musā judío masaka äärímerärē Marípure buremumakū gāamesägū, yure iritamumi. Irasirígu yu bueri merā, yu iriri merā musā judío masaka äärímerärē Marípure buremumakū irimi. ¹⁹ Yu, Marípu turari merā iri ímurí merā, Óägū deyomarígū iritamurí merā musärē buebu. Irasū buegu, Jesucristo masakare tauri kerere Jerusalén merā buepurori, puru äärípererogue buegorena, puru Ilírico wáikuri níkūgue iri kerere buetúnubū. ²⁰ Gajerā buesúña marírōgue Jesucristoyare masímerärē buro bueduari merā buebu. Irasū buegu, gajerā ígūsā buedeaguere buewekapeobiribū. ²¹ Irasū buegu, Marípuya wereníri gojadea pūgue gojasüderosüta iribū. Ásū ári gojasüdero ääríbá Cristore masíbirinerā masíburire:

[†] 15.9 2 S 22.50; Sal 18.49   [‡] 15.10 Dt 32.43   [§] 15.11 Sal 117.1   [¶] 15.12 Is 11.10

Īgūya kerere neō pébirinerā
weresūrākuma. Īgūyare neō
pébirinerā ōārō pémasīrākuma,
ārī gojasūdero āārībū.^x

**Pablo Īgū Romague
waaburire gojadea**

²²Yū gajī makārī marārē buegorenasīā,
wári musārē Īgū waaduakeregu,
waamasībiribū dapa. ²³Dapagueta
iri makārīguere yū moārī peoa.
Irasirigū iripoegueta musā pūroque
waaduanídi āārīsīā, pūru weya iroque
waagura, musā merā āārībū. ²⁴Irasirigū
Españague waagú, musā pūro eja,
musārē Īā, usuya, musā merā mērogā
āārī, pūru musā yūre iritamurī merā
tariagura. ²⁵Daporare Jerusalégue
waapuroribu yāa dapa. Iro marārē
Jesucristore buremurārē iritamugū,
niyeru āāabu yāa. ²⁶Jesucristore
buremurā Macedonia, Acaya marā
Jerusalégue āārīrārē boporārē gūña,
niyerure neō, iriuduama Īgūsārē
iritamurā. Irasirigū iroque iri niyerure
Īgūsārē sigū waabu yāa. ²⁷Judío
masaka āārīmerā Macedonia, Acayague
āārīrā, judío masaka Jerusalégue
āārīrārē gūñama Īgūsārē iritamumurā.
Īgūsā irasū gūñarī ōāgorāa. Judío
masaka, judío masaka āārīmerā gapure
Jesucristoya kerere werepurorima.
Irasirirā judío masaka āārīmerā
Jesucristore buremurā, Marīpu judío
masakare: “Sīgura”, ārīdeare Īgūsāde
ñeāma. Irasirirā judío masaka āārīmerā
Īgūsā oparī merā judío masakare
boporārē iritamurō gāamea. ²⁸Irasirigū
Jerusalén marārē iri niyerure yū
sī odoadero pūru, Españague waagú,
musārē Īātariagura. ²⁹Yū musā pūroque
waagú, Jesucristoya kerere musārē
weregukoa. Irasirirā musā iri merā ōārō
yūjpūrākurākoa.

³⁰Yaarā, musā marī Opūre
Jesucristore buremua. Ōāgū deyomarīgū
marīrē gāme maīmakū yāmi. Irasirigū
yū musārē āsū irimakū gāamea. Yūre

iritamurā, yaa āārīburiare Marīpūre
sērēbosaka, yū moārīmarē! ³¹Īgūrē
yaa āārīburiare āsū sērēbosaka! Judea
nikū marā Jesúre buremumerā yūre
Īgūsā ñerō iriduamakū, Marīpu yūre
iritamuburire sērēka! Jerusalén marārē
iri niyerure yū sīmakū, Īgūsā irire
usuyari merā ōārō ñeāburire sērēka!
³²Musā irasū sērēmakū, Marīpu
gāāmemakū, usuyari merā musā pūro
waagukoa. Irasirigū musā merā usuya,
siuñajāgukoa. ³³Marīpu marīrē siuñajārī
merā āārīmakū irigū, musā āārīpererā
merā āārīburo. Irasūta āārīburo.

**Pablo Romague āārīrārē
ōādoreri gojadea**

16 ¹Gua merāmo Jesucristore
buremugō Febe wāikūgo
musā pūroque waabo yāmo. Igo
Cencrea wāikūri makāgue Jesucristore
buremurārē iritamugō āārīmo. ²Musā
Jesucristore buremurā usuyari merā
igore bokatīrīñeāka! Marīrē Jesucristore
buremurārē irasūta ōārō bokatīrīñeārō
gāamea. Igo wārārē iritamudeo āārīmo.
Yūdere iritamumo. Irasirirā, igo gajino
gāāmemakū iritamuka!

³Aquila, Īgū marāpo Priscilade
ōāburo. Jesucristoyare yū buemakū,
Īgūsāde yūre buetamua. ⁴Gajerā yūre
wējēduamakū, Īgūsā yūre iritamurī
waja Īgūsādere mērō wējēboyama.
Īgūsā yūre irasū ōārō iritamurīrē yū
dita Marīpūre usuyari sībea. Judío
masaka āārīmerā Jesucristore buremurā
āārīpererā Marīpūre usuyari sīma.
⁵Jesucristore buremurā Aquilaya
wiigue nerēnarāde ōāburo. Yū maīgū
Epenetode ōāburo. Īgūta Asiaguere
Cristore buremupūrorinugādi āārīmī.
⁶Marīade ōāburo. Igo musā merā buro
moāyupo. ⁷Yaarā Andrónico, Juniade
ōāburo. Peresu yū āārīmakū, Īgūsāta yū
merā āārīmā. Yū Cristore buremuburi
dupuyuro Īgūsā gapū buremunugāsianerā
āārīmā. Jesús buedoregu pīnerā Īgūsārē:
“Diayeta ōārā āārīma”, ārī werenīma.

^x 15.21 Is 52.15

⁸Amplias yu maigū Jesúre buremugū oāburo. ⁹Urbano oāburo. Igūde gña merā moāmi, Jesucristoya kerere masakare buegu. Yu maigū Estaquide oāburo. ¹⁰Apelede oāburo. Igū diayeta Jesucristore oārō buremumi. Igū iririkurire iārā: “Cristore oārō buremugū āārīmi”, āri masīa. Aristóbulo ya wii marāde oāburo. ¹¹Gajigu yaagu judío masakā Herodíode oāburo. Narciso ya wii marā marī Opū Jesúre buremurāde oāburo. ¹²Trifena, Trifosa oāburo. Igūsā nome marī Opū Jesúyare moāma. Gña maigō Pérsidade oāburo. Igode marī Opū Jesucristoyare buro moāmo. ¹³Rufode oāburo. Āārīpererā Igūrē: “Jesucristore oārō buremumi”, āri iāma. Igū pagode oāburo. Igo, yupo irirosuta yure oārō irimo. ¹⁴Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, gajerā Jesúre buremurā igūsā merā āārīráde oāburo. ¹⁵Filólogo, Julia, Nereo, igū pagumode Olimpas, gajerā Jesúre buremurā igūsā merā āārīráde oāburo.

¹⁶Musā gāme oādorerā, oārō usuyari merā, buremurī merā pābua oādoreka! Āārīpererā Jesucristore buremurā musārē oādoreri iriuma.

¹⁷Yaarā musā Jesucristore buremurā, surāyeri musā watopegue āārīrá igūsā iriri merā musārē ñerō irimakū, musārē gāme dukawarimakū iridnāma. Irasirirā, musārē Jesúyare buedeare goroweodnāma. Irasirirā irasū āārīráde wapikubirikōāka! ¹⁸Igūsā, marī Opū Jesucristo dorerire irirā meta āārīma. Ñerirē igūsā uaribejari direta irirā āārīma. Igūsā oārō péma oārī werenírī merā pémasituramerārē ārigatoma. Igūsā irasū ārigatomakū, Igūsārē oārō pētuyama. Irasirirā ārigatorimasārē wapikubirikōāka! ¹⁹Āārīpererā masaka musā Jesucristoyare oārō iririre masīsīama. Irasirigu yu musā merā buro usuyāa. Yu musārē oārī gapure masīmakū gāāmekoa. Neō ñerī tamerārē gāāmesābirikoa. ²⁰Marīpu marīrē oārō siuñajārī merā āārīmakū irigu, mérōgā puru wātēa opu Satanārē béogukumi,

musārē neō tarinugānemobirikōāburo, ārīgū. Marī Opū Jesucristo musārē oārō iritamuníkōāburo.

²¹Timoteo yu merā Jesucristoya kerere weretamugorenagū musārē oādoremi. Yaarā Lucio, Jasón, Sosípater musārē oādorema.

²²Yu, Tercio wāikugu i pūrē Pablore gojabosāa. Igū yure gojadorerire gojatúa. Irasirigu yude Jesucristore buremugū, musārē Jesucristore buremurārē oādorea.

²³Yu Pablo, Gayoya wii āārā. Igūya wiigue Jesucristore buremurā nerēnama. Igūde musārē oādoremi. Erasto, i makā marā oparārē niyeru duripíboerimasū musārē oādoremi. Cuartode Jesucristore buremugū musārē oādoremi.

²⁴Marī Opū Jesucristo musārē āārīpererārē oārō iritamuburo. Irasūta iriburo.

Pablo usuyari merā gojatūnudea

²⁵Daporare Marīpūre: “Ōātaria mu”, āri, usuyari sirā! Marīpu, marī Opū Jesucristoya kere merā marīrē igūrē nemorō buremumakū yāmi. Yu iri kerere, Marīpu igū Cristo merā marīrē tauri kerere werea musārē. Neōgoraguetā Marīpu igū masakare: “Taugura”, ārīde āārīsiadero āārībū. Irasū āārīkerepuru, āārīpererā masaka gapu irire masībirinerā āārīmā. ²⁶Daporare Marīpuyare weredupuyunerā gojadesa kere merā igū marīrē: “Taugura”, ārīdeare marī masīa pama. Marīpu āārīngū igū dorerosūta āārīpereri buri marārē iri kerere, masaka iripoegue masībirideare masīmakū yāmi. Āārīpererā masakare igūrē buremu, igū dorerire iriburo, ārīgū, irasū yāmi. ²⁷Marīpu suguta āārīmi. Igū suguta āārīpererire masīpeogu āārīmi. Irasirirā Jesucristo iritamurī merā Igūrē: “Ōātaria mu”, āri buremuníkōārā! Irasūta irirā!

Iropāta āārā.
Pablo